

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ו' (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונת חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

תרומה

זהר המבואר
הפּתּוּר והפּבוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי בכח'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

איציק שני ההסידות

תרומה

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

כְּשֶׁמַחֲשֵׁב אֵיזָה מַחֲשָׁבָה יְהִיָּה מֵה שֶׁיְהִיָּה, הוּא מְחַשֵּׁב
אוֹתִיּוֹת, וְכִכָּר יִדְעֶתָ שְׂאֵם בָּאָה זָרָה, בְּלִמּוּדוֹ אוֹ בְתַפְלָתוֹ
הִיא אֵינָה מְקַרִּיּוֹת, כִּי יֵשׁ עַת לְכָל חֶפֶץ, וְכִמּוֹ שְׁפָתוֹב
'וּבְהִגִּיעַ תּוֹר נַעֲרָה וְנַעֲרָה', הוּא הַנִּיצוֹץ שֶׁנִּתְּנוֹ בְּעַמְקֵי
הַקְּלִפּוֹת, הַנִּקְרָא 'נַעֲרָה' שֶׁמְנוּעָרַת מְכַל טוֹב, וְרוֹצָה
לְהַתְּדַבֵּק בְּשָׂרָשָׁה, וְהִגִּיעַ עַת וְזִמְנוֹ לַעֲלוֹת בְּקִדְשָׁה

(בעל שם טוב - בחוקותי)

אוצר פניני החסידות

- א **אמרי פנחס** | המשקן נעשה רק איש כפי נדבת לבו - דבר הנעשה ברצון יש לו קיום
- א **תורת המגיד מןולטשוב** | יש לקיים כל מצוה בקננת הלב ולא להסתפק באמירת לשם יחוד
- א **תורה וזב** | בכל נתינת צדקה נעשה יחוד | לכו יש לקבל אף סכום קטן ומכל אדם
- א **פני מנחם** | הולמד בטהרה יכול להתקרב להשם יתברך | אף בלמוד דינים כגון שור שנגח את הפרה יכולים להגיע כמו במעשה מרובה
- ב **נר ישראל** | געת התעסקות בעניינים גשמיים יש לשים עין אל הקדושה הצפונה בהם
- ב **תורת היהודי הקדוש** | הפרישה מתאוות ממון ומכל תאוות עולם הזה היא הוכחה על נדבת לבו להשם יתברך
- ג **ירע קדש** | ההולך להשתפר לפרנסתו יתפון לשם שמים כדי לפרנס בני ביתו ולכבוד השפלות ותחשב לו למצוה
- ג **אור הגנוז לצדיקים** | יש לעבד את הבורא יתברך אף עם כל התשוקות הגשמיות
- ד **קרבו העני** | המשקן ושמתי המקדשות הם רק הכנה לקדושה הנוראה של המקדש שלעתידי לבוא | באור ענין על פי משל נפלא
- ד **תורה אור** | באור פנימיות וטעם הענין שבמשקן היה עקר הבנין מארזים והעפר היה בארץ | אלו במקדש האבנים והעפר היו עקר הבנין
- ה **לקוטי שיחות** | השעם שצריך יעקב אבינו לנטע ארזים שנים רבות קדם הצווי על המשקן
- ז **פתוחי חותם** | הידוע שכל ממונו מאת ה' נותן צדקה נראי
- ט **לב שמחה** | הצדיק מסניע לאדם להגיע לעבודה לשם שמים
- ט **מחשף הלבן** | מורא מקדש וצתי כנסיות מפני השראת השכינה
- י **מגן אברהם** | זוכר ויטהר כל קומת גופו מכל הגשמיות ויזכה לשמירת הברית, ובכך יגיעו כל ההשפעות הטובות
- י **שפת אמת** | על ידי הגיעה בתורה והכנה בדעתו לקום המצוה אף שאינו יכול לקום בפעל נגמר מעצמו
- יא **תורת המגיד מןולטשוב** | בבקר ובערב יערך חשבון על כל מעשיו כדי שישוב בתשובה באמת
- יא **שם משמואל** | יש להזהר שבהקנעה לא תביאנו לידי יאוש ורפיון, ומאידך שהגבחה הלב לא תביאנו לגאון ועזות
- יב **פתוחי חותם** | רמו שצריך ללמד את המשניות בעל פה
- יג **אור השמש** | עבודת הלויים היא במדת הגבורה ובהתגלות ואלו עבודת הכהנים היא בחשאי כדי להסתירה מהחיצונים
- יד **של"ה הקדוש** | מצלת התשובה בשוכבים בפרט בשנת העבור
- יד **רב טוב** | מאכלי שבת מוזכרים הנפש
- יד **אור למאיר** | מאכלי שבת יש בהם טעם מן
- טו **בית אברהם** | אכילת מאכלי השבת בקדושה מביאה לאמונה
- טו **חמשה מאמרות** | בכל עיר צריך שיהיה אדם חשוב המניח בשלחנו "ב חלותו רמו לך
- טו **שם משמואל** | "ב חלות כנגד "ב גבולי אלכסון

אוצרות גאוני הדורות

- טז **ילקוט הגרשני** | נתינת צדקה לשם שמים
- טז **מנת חלקי** | שלמות שמו יתברך על ידי הצדקה
- טז **תולדות אברהם** | מתרומת המשקן מוכח שה' ראשון ואין ראשית לראשיתו
- יז **דברי רפאל** | המרים תרומה מתברך גם בדבר המנוי
- יז **זכרון יצחק** | נתינת צדקה בדרך נדבה שלא לבוא לידי תקלת בל תאחר
- יח **בית הלוי** | חלוק תרומתו של ישראל מתרומת הערב רב
- יח **חזון עובדיה** | שלשה זמנים לתרומה
- יח **אור לישירים** | גם ה' השתתף בתרומת המשקן
- יח **פני דוד** | השראת השכינה על הצדיקים
- יט **פני חיים** | כניסת הקב"ה לבית המקדש של מעלה לאחר כניסה לבית המקדש של מטה
- כ **מגיד תהלות** | תקון למוד תורה שלא לשמה על ידי תורתו ותפלתו של הצדיקים
- כ **לקט שכתה** | סגלת למוד התורה לעשירות
- כ **קולו של יעקב** | שכתה של התורה
- כ **דברי דוד** | נס פרישת כנפי הרויבים געת תפלתו של ישראל
- כא **אמרי יהודה** | השפעת פרנסה לישראל אף בשאינם עושים רצונו יתברך
- כא **כבוד שמים** | הצלת ישראל על ידי שריפת בית המקדש
- כא **עבודת הגרשני** | גשית מלאכה בדרך ארעית
- כא **חמדת ישראל** | זורשי ה' לא יחסרו כל טוב
- כב **ישמח משה** | עדינותו של הלחות על אמינתו של חדושי התורה
- כג **בהיות הבקר** | חקיקת חדושי התורה של כל הדורות בלחות הארון
- כג **קרן לדוד** | לא הבהר הפפרת לארון מפאת חקיקת חדושי תורה בכל יום בלחות הברית
- כג **מעשי צדיקים**
- לא **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- לו **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת תרומה

ויקחו לי תרומה – לי לשמי

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

המשכן נעשה רק איש כפי נדבת לבו – דבר הנעשה ברצון יש לו קיום

המשכן של המדבר היה ברצון, איש כפי נדבת לבו, לכן היה לו קיום. וכן כל דבר שנעשה ברצון יש לו קיום, וכל מה שנעשה על ידי פניה אין לו קיום, ולכן לא היה קיום לבית עולמים שעשה שלמה, כי הטיל מס על ישראל. ואחר כך אמר, ש'רצון' גימטריא 'משה' וסודו גדול, וזה כלל גדול. זה שמענו מפיו ושכחנו והזכרנו הרב משפיטיווקע:

תורת המגיד מזלוטשוב

רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זיע"א

יש לקים כל מצוה בכונת הלב ולא להסתפק באמירת לשם יחוד

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ב).

אמר בשם אביו הרב ו"ל: כתיב בצעטיל שלי, וזהו לומר לשם יחוד קדם כל מצוה. והכלל, פי האדם הוא בעולם החמר, וכשעושה מצוה צריך להיות בכונה בשכל ובדעת לעשות המצוה, מחמת שהמצוה בעצמה גוון אתרוג הוא גשם, על פן צריך לעשות אותה בכונת הלב והשכל.

והונה כשאומר לשם יחוד צריך האדם לישוב את עצמו קדם שיאמר הלשם יחוד,

שתהיה האמירה בכונת הלב, כדי שתהיה יכול להעלות המצוה למעלה לשרש שלה, ואחר כך כשעושה המצוה כראוי בדחילו ורחימו כמו שאמר בלשם יחוד, אז תהיה לו המצוה לעזר גדול לעמד פנגד היצר הרע, כמו שנאמר 'שמר מצוה לא ידע דבר רע' (קהלת ח ה).

רמז הנ"ל בפסוק

וזהו פרושו, ויקחו לשון למוד התורה [כמו שכתוב 'צריך במטר לקחי'], ומלת תרומה לשון העלאה הינו להעלות המצוה לשרש שלה [על ידי שיעשה בדחילו ורחימו על ידי זה יעלה אותה לשרשה].

ואל תאמר דכשאומר הלשם יחוד מן השפה ולחוץ די בזה, לכן אמר הפתוח מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, הינו שצריך להיות בכונה ובלב שלם ובדעה ברורה ובדחילו ורחימו, ואז תקחו את תרומתי – תוכלו להעלות המצוה לשרש שלה, ואז אקח אני גם פן העלאה, ובא לציון גואל (רוז)

דאורייתא):

תורי זהב

רבי בנמין מזאלוויץ זיע"א

ככל נתינת צדקה נעשה יחוד | לכו יש לקבל אף סכום קטן ומכל אדם

יש לכאר על פי הדין אם נותן אדם צדקה לעני הוא עושה יחוד, ופריטה הוא היי"ד ופשיטת יד בעל הבית הוא ו', ועשר אצבעות של יד בעל הבית והעני הם ב' ההי"ן, ולפיכך יש לאדם לקבל מכל אדם, אף מבזוי וספל וציקון, הגם שלא היה מקבל בלא זה ממון, כדי שלא לבטל יחוד העליון.

איתא מהרב מלאדי ז"ל, מהצדיקים הקודמים ז"ל, אינו דומה המחבק את המלך פשהוה בבגדיו וכו', שפשלומד תורה, ואפלו פשלומד הדינים, שור שנגח את הפרה וכו', יכול להגיע כמו במעשה מרובה, ואפשר להגיע להשראת השכינה.

כולא אוריתא שמא דקודשא בריה הוא, כל התורה בלה וכל אות שבה, ולכל אחד מישראל חלק בתורה, וזהו מה שנתגלו שמוותו יתברך, שיש הרבה שמות, בכדי שבכל דבר יהיה לאדם התקרבות להשם יתברך, שלום שמא דקודשא בריה הוא:

העלאת עניני הגשמיים

נר ישראל

רבי ישראל מרדכי זיע"א

בעת התעסקות בענינים גשמיים יש לשים עין אל הקדשה הצפונה בהם

מה שאנו אומרים קודם כל מצוה לשם חוד קודשא בריה הוא ושכינתיה ליחדא שם י-ה ב-ה', הפונה בזה, פי בתבות אכילה, שתיה, זיקה, ביאה ושינה, תמצא בכל אחת מהן אותיות י-ה, (ואיל) ובתבות עבודה, תורה, ו-ה, שהאדם צריך לעבוד את ה' בין בתורה ובין באכילה ושתיה שוה בשוה, פי זה בלא זה לא כלום הוא, אלא צריכים לחבר הגשמי והרוחני כאחד, וזהו – ליחדא י-ה ב-ה'.

אבל ידוע, שהדרך לעבוד את ה' בענינים גשמיים, הגהו דרך עבודה פנימית ונסתר להעלות את הטמון ומה שצפון בתוך הדברים הגשמיים, מה שאין בן העבודה בתורה ותפלה הוא עבודה נגלית לעין כל.

גם אם נוהגים לו מנה קטנה ואינה פרי נתינתו הראוי לתן לו, אף על פי כן יש לקבלו, פי גם המקבל צריך גם בן לבנו בקבלתו יחוד עליון, ומה לו במתנה מרבה או מועטת פשיאנו לוקח רק בשביל יחוד שמו הגדול יתברך שמו.

הרמז בפסוק

וזה אומר ויקחו לי תרומה ופרש רש"י ז"ל לי לשמי, רצה לומר שתקבלו הצדקה גם בן לשמי ולא להנאת עצמכם לחוד, ובה תרויחו ב' דברים, א', מאת כל איש, אף מבזוי ופיל וציקון, ב', אשר ידכנו לבו, אף מתנה מועטת גם בן תקבלו, והטעם הוא משום דתקחו את תרומתי, רצה לומר שתכנו שתקחו בשבילי ולא בשביל עצמכם, לכה תקבלו מכל איש וגם כל אשר ידכנו לבו פנ"ל, וק"ל:

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

הלומד בטהרה יכול להתקרב להשם יתברך | אף בלמוד דינים כגון שור שנגח את הפרה יכולים להגיע כמו במעשה מרובה

ויקחו לי תרומה, לי לשמי, תרומה תורה מ', איתא בזהר הקדוש כולא אוריתא שמא דקודשא בריה הוא, וזהו ויקחו לי לשמי, על ידי תורה יכולים להגיע לשמי, לשם שמים, ולהעלות את כל הבריאה, שבנה מתגלה כבוד מלכותו.

וזה כל ענין המשפן שעמד הקדוש ברוך הוא במקדש וברא העולם, וכמו בן בתורה, איסתפיל בתורה וברא עלמא, והמצוה היא נצחית אפלו בזמן הזה, כאמרם 'בכל מקום מקטר מגש לשמי ומנחה טהורה' (מלאכי א יא) זה הלומד תורה בטהרה, העוסק בתורת חטאת, העוסק בתורת אשם וכו' (מנחות ק:).

זרע קדוש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

ההולך להשתכר לפרנסתו יתכונן לשם שמים כדי לפרנס בני ביתו ולכבד השבתות ותחשב לו למצוה

או יאמר ויקחו לי תרומה, שכל מה שיקחו מאתי, שיתברך שמו קוצב פרנסה לכל אחד ואחד [ולוקח פרנסתו], [יקח] לי בשבילי תרומה, שירים ויפרש הדבר בשבילי, כמו שפרש רש"י לי לשמי, שיקרא שמו יתברך על כל המעשים.

למשל שהולך לסחורה להשתכר יהיה פונתו רק לעבודתו יתברך שמו, לא למען הנאת גופו, רק כדי שיעשה צדקה בכל עת לפרנס אשתו ובניו, וכן לכבד שבתות ולהחזיק בניו [לתלמוד] תורה, ויקרא שמו יתברך בפיו על זה, וכן יהיה בכל עת במחשבתו על דרך זה בכל עת שעוסק בסחורה.

מה שאין בן אם אין פונתו ומחשבתו על זה, אף שבאמת בפרנסת אשתו ובניו עושה מצוה, אבל כיון שפונתו גם בזה בשביל הנאת גופו, הוא על דרך שאמרו ו"ל שנים שצלו פסחיהם [כו'] ואחד אכלו לשם אכילה גסה כו' ופושעים יכשלו בסם. על פן יעשה כמו ששלמדנו התורה הקדושה ויהיה נחשב בעיניו יתברך שמו פתורמה כיון שכל מעשיו פונתו למצוה.

הרמז בפסוק

וזהו שנאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו [תקחו], משמע ממי שלא ידבנו לבו לא יקחו, ומה יקחו אם לא יתן. רק יש באמת מי שלבו אינו מנדבו רק נותן מחמת בוששה וכדומה לזה, מאיש זה אין לקח, פנ"ל שיתברך יהיה כבכול שוכן בתוך הרצון והתשוקה שלהם, מה שאין בן כשמביא בלא חיות ותשוקה. ולכן מכל איש אשר ידבנו לבו פנ"ל – ועשו לי מקדש פנ"ל:

לכן איתא בספרים הקדושים שתבת מצוה מרמז על שם י-ה ו-ה, אותיות ו-ה של שמו יתברך בא בגלוי ומפרש בזה התבה, ואותיות י-ה של שמו יתברך בה בהסתרה, כי מ"צ לפי סדר א"ת ב"ש ג"ר וכו' הן אותיות י-ה.

ולמה הוא כף, מפני דאותיות ו-ה מורה על חלק העבודה בתורה ותפלה וכיוצא בזה, וחלק העבודה בענינים אלו הוא עבודה נגלית לכן באים גם אותיותיה [ו-ה] בגלוי, אבל חלק העבודה בענינים גשמיים הינו אכילה ושתייה ודרך ארץ הוא עבודה פנימית ונסתרה, לכן באים אותיותיה [י-ה] המורה על העבודה בענינים גשמיים, בהסתרה.

וזהו והשלחן (כו לה) – הינו העבודה באכילה ושתייה, תתן על צלע צפון – שם תפנה אל הצד הנסתר, אל מה ששומן בתוך הדברים הגשמיים ותראה לעשות אותם לשם ה'.

תורת היהודי הקדוש

רבי יעקב יצחק מפרשיסקא זיע"א

הפרישה מתאוות ממון ומכל תאוות עולם הזה היא הוכחה על נדבת לבו להשם יתברך

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו (כה ב). פרוש רש"י, תרומה - הפרשה, יפרישו לי מממונם נדבה. הינו אם יפרישו את עצמם להשם יתברך מכל תאוות העולם הזה, שעקרום היא תאוות הממון, אשר מסמא את עין האדם ביותר, זאת היא בעצם הנדבה, כי מזה ראיה שנדבו לבם לעבודת הבורא יתברך. וזה הפרשה, יפרישו לי מממונם – נדבה:

עשית עבודת השם יתברך פנ"ל, אלא דכאן בעולם הזה הוא בצמצום. וכן בנחשת.

הלמוד מכך שהמשכן נעשה מדברים גשמיים

ונלמד מזה שאנחנו רואים שמזהב וקסף ונחשת ועצי שטים כו' נעשה משכן להשם יתברך, אף על פי שהם דברים דוממים וגשמיים ובלי חיות, כל שכן האדם החי שהוא היכל ה' ממש, כשמקדש את עצמו ואת כל אשר לו שהם זהב וקסף ונחשת שלו בשביל עבודת השם יתברך כו', ומפרש בפנים פליאות חכמה, וזהו שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ממש, ואמרו רז"ל (אלשיך) בתוכו לא נאמר אלא 'בתוכם':

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפטא זיע"א

יש לעבד את הבורא יתברך אף עם כל התשוקות הגשמיות

וזאת התרומה וכו' **וזה** וקסף כו' (כ"ה א). והכי פרושו, דמכל תשוקה שיש לאדם, אפלו בגשמיות, יכול יעבד את השם יתברך, כגון אם יש לאדם תשוקה לזהב, יאמר הלא זהב אף על פי שפה בעולם הזה הוא דומם ודבר גשמי, אף על פי כן שרשו בעולם העליון הוא ממדת הדין שנמשל לזהב (וזהר ח"ב קמח).

על ידי כן ימתיק הדינים

והנה על ידי זה יוכל להמתיק הדינים, פרוש פי יאמר מהו התכלית אם יהיה לי זהב, ובאי אין עקר התכלית של זהב בשביל תאוות גשמיות, ולצאת על ידו מעבודת השם יתברך, אלא עקר תכלית של זהב לעשות ממנו צדקה.

דאין לה מצוה שגפוש האדם מתעלית על ידה כמו בצדקה שאדם נותן מיגיע כפיו, הרי נפשו היה מלבש בעשיות מלאכתו, וכשנותן שוכרו לצדקה הרי נפשו מתעלית להשם יתברך. וגם מפני שהיה יכול על ידי קמון זה לקנות חיי נפשו, הרי נותן חיי נפשו לה'. לכן אמרו רז"ל (כ"ב י) שמקרכת את הגאולה. וכן לעשות על ידי הזהב גמילות חסדים ומצות, כגון לקנות טלית נאה אתרוג נאה.

וכן אם יש לאדם תשוקה לקסף, כגון שיש לו מאה זוז ומתאוה למאטים, יאמר גם כן, הלא הכסף אף על פי שבעולם הזה הוא דבר גשמי, מכל מקום שרשו בעולם העליון הוא ממדת החסד (וזהר ח"ב קמח), ונבכרא לצרף

משכן איקרי מקדש

קרנן העני

רבי יעקב קטינא זיע"א

המשכן ושתי המקדשות הם רק הכנה לקדשה הנוראה של המקדש שלעתיד לבוא | כאור ענין על פי משל גפלא

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. יש לדקדק למה נאמר מקדש ולא משכן. והנה בגמרא שבועות (טז:) למדו מכאן דמשכן אקרי מקדש ומקדש אקרי משכן.

ויש לפרש עוד, דמקדש הנאמר כאן הוא בית המקדש ממש, על פי מה שפרש הגאון הקדוש מורנו הרב משה טייטלבוים מאוהעל על דברי הבעל הטורים בתצוה על 'כתית למאור' (שמות כו ב), שפרש דכא לרמוז שפמנין פתי"ת כף עמד בית ראשון ושני ת"ת מאות ושלשים שנה.

ואמר הגאון הנ"ל לפרש גם סיומו של מקרא 'כתית למאור להעלת גר תמיד', על פי דברי הבעל זקודה בענין המקדשות, על

מוכח מזה המאמר ועוד כמה מאמרים בזהר, דעקר היחוד היה בימי שלמה בבית עולמים, דאז היתה הלכנה במלוואה פידוע. ואם כי לעתיד יגדל היחוד עוד יותר והיתה אור הלכנה פאור החמה, על כל פנים נגד המשכן היה היחוד של מקדש גם כן יחוד גדול, והמשכן לא היה רק הכנה לקדשת בית המקדש, אכל לא יחוד שלם.

וזהו שאמר הכתוב ועשו לי מקדש, ועשו' לשון עתיד, וגלה לנו הפתוב עקר פגנת המשכן, כי הגה זמים באים ועשו לי מקדש, פרוש בית המקדש ממש, ואולי לא תוכל הארץ לסבל קדשתו, לזאת אני מצוה אותך ככל אשר אני מראה אותך וכו' וכן תעשו, ועל ידי זה יוכלו לסבל אתר כף גם כן קדשת המקדש ולהרגיל מעט מעט לקדשה גדולה העתידה במהרה בימינו:

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

באור פנימיות וטעם הענין שבמשכן היה עקר הכנין מארזים והעפר היה בארץ ואלו במקדש האבנים והעפר היו עקר הכנין

הנה יש לבאר ההפרש בין המשכן לבית עולמים, שהמשכן היה מארזים כמו

שנאמר 'עצי שטים עצמים' (כו טו), והמכסה היה מיריעות עזים ועורות אילים ועורות תחשים כו', והבית המקדש היה מאבנים ועפר וזקא (שאסור לעשות בו עץ בולט ואכסדראות של עץ, כמו שכתב הרמב"ם פ"א מהלכות בית הבחירה, ועין בספר החנוך מצוה תצב) רק שהיו פלונסאות של ארו בתקרת האולם כו'.

וצריך להבין זה, מפני מה במשכן היו הארזים עקר בפנין והעפר היה רק

פי משל למלך שהיה לו גן נחמד נטוע מכל פרי, ורצה עוד לנטע בו פרי אחת אשר איננה בנמצא כי אם בפרתקים, וצוה להביא לו גרגיר אחד ונטע.

וכאשר גדל האילן קצת, בא הגנן וכתת אותו. והנה תימא בעיני המלך, אך לא אמר לו ולא מירי. וצוה שנית להביא לו מאותו המין ונטעו, ובא הגנן וכתתו. ולא יכול עוד להתאפק המלך, וכתתו בערה בו, ושאל את הגנן מה זה הסבלת עשו זה פעמים.

והשיב הגנן, אל יחר בעיני אדוני, להיות כי זה מלאכתי ואני בקי בטבע הארץ, וידעתי כי לא יצמח פרי טובה מנטיעה זו בפעם אחת, כי עדין לא הרגלה הארץ הזאת בנטיעה זו, לזאת פרתי אותה שתי פעמים, ועתה אשר כבר הרגלה בודאי יצמח נטיעה טובה.

והנמשל, פנה קרה לנו בענין המקדשות. להיות כי בנין שלעתיד אשר יגלה במהרה בימינו יגדל קדשתו מאד והארץ הזאת לא תוכל לסבל קדשתו, לזאת הקדים לנו השם יתברך ב' המקדשות מעשי ידי אדם, להרגיל הארץ מעט מעט לקדשה נוראה זאת, אכל עקר הפיון הוא לבנין של עתיד, אלה דברי בעל עקידה.

ודברים הנ"ל רמו הגאון הנ"ל בקרא כתי"ת למאור, פרוש מה שהיה המאור כמנין 'כתי"ת', בעבור 'להעלת גר תמיד' – הוא בנין של עתיד כנ"ל.

והנה איתא בזהר פקודי (ח"ב רמב), וזה לשונו: ועל דא ברזא דמשכנא הוי קורבא דחביבותא וכו' ולא דניחא, כד אתא שלמה ואתקן מקדשא האי מקדשא דאתקון ברזא דחביבו דניחא, ועל דא פתיב בשלמה הוא היה איש מנוחה' (דברי הימים א' כב ט).

ומכל מקום מצד שרשן במחשבה הקדומה, הרי ארץ דוקא קדמה לכלם במחשבה. לכן דוקא בה יש הכח והיכולת להוציא צמחה מצד שרשה הנעלה, ולכן הצומח והחי והמדבר כלם מקבלים ממנה כו'.

והנה במשכן לא היה נמצא עדין תכלית השלמות, שהיה רק דירת עראי של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר וְאֵהִיָּה מִתְהַלֵּךְ בָּאֵהָל וּבַמִּשְׁכָּן כו' (שמואל ב' ז ו'). לכך נעשה כפי אפן סדר השתלשלות העולמות איך שנבראו בסדרן, שבהם שמים קדמו לארץ.

ולכן כתלי המשכן היו מקרשים, שהן בחינת צומח, ורק קרקע המשכן היה מעפר. שזהו כמו שהוא בהשתלשלות שהצומח למעלה מן הדומם. ולכן נעשו הקרשים מארזים, שהארז גדל בגבה מאד, שזהו בחינה העליונה שבצומח כו' למעלה מעלה מבחינת הדומם שאין בו תוספת וגדול כלל.

והמכסה על המשכן היה מיריעות ומעורות אילים ותחשים כו', שהוא בחינת החי שלמעלה במדרגה גם מבחינת הצומח. לפיכך היריעות, שהם בחינת המקיפים שהיו פרושים על כתלי המשכן, היו מבחינת חי שהוא למעלה מבחינת צומח שממנו נעשו כתלי המשכן. נמצא שכל זה נעשה כפי סדר מעלת ומדרגת ההשתלשלות בהשתלשלותן ובריאותן מלמעלה למטה שהוא בחינת שמים קדמו כו'.

אבל במקדש היה נמצא בו תכלית השלמות, כי היה דירת קבע של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר 'זאת מנוחתי עדי עד' (תהלים קלב יד), שהיה מעין עולם הבא מה שיהיה בארץ השביעי בשיהיה מנוחה לחיי העולמים, שאז תתעלה הארץ עליונה שהיא בחינת מלכות דאצילות להיות למעלה מכלם, וכמו שנאמר 'אשת חיל עטרת בעלה' (משלי יב ד), שתהיה

בקרע המשכן למטה. ובמקדש נהפך הוא, שהיו האבנים והעפר העקר, שאפלו הגג היה מהן, ולא היו עצים, רק כלונסאות של ארז הנ"ל שהיו טפלים לעקר הבנין.

והענין, כי הנה ידוע שיש בכל עולם ד' בחינות דצח"מ. והדומם הוא למטה במדרגה מצומח, והצומח למטה מן החי כו', והעלוי שבכלם הוא בחינת המדבר. ולכאורה תמויה, דאם כן מפני מה הארץ דוקא תוציא צמחה שהצומח יהיה גדל ונולד ונמשך מעפר הארץ, הלא הצומח הוא למעלה מהדומם שהוא העפר.

אך הענין, דלא ראי זה כראי זה, שאף על פי שהדומם למטה במדרגה מן הצומח, עם כל זה יש בו מעלה יתרה מצד שרשו שלמעלה מבחינת צומח וחי כו'.

דהנה ידוע מחלקת התנאים בגמרא (תגינה יב) חד אמר שמים קדמו לארץ כמו שנאמר 'בראשית ברא כו' את השמים ואת הארץ' (בראשית א א), וחד אמר ארץ קדמה כמו שנאמר 'ביום עשות כו' ארץ ושמים' (שם ב ד). ואלו ואלו דברי אלקים חיים, שבמחשבה ארץ קדמה לשמים, וכשבא ברא השמים תחלה.

והענין, כי סוף מעשה במחשבה תחלה, פרוש כי הארץ לפי שהיא סוף מעשה על פן שרשה במחשבה היא מבחינת תחלת המחשבה, אבל השמים שהם תחלת המעשה הם אחרונים במחשבה. כי זהו הכלל שהסוף מעשה עולה תחלה במחשבה.

ולכך הצומח למעלה מהדומם, וכן החי למעלה מהצומח כו', שזהו כפי סדר ההשתלשלות דדצח"מ בעולמות, שבחינת הדומם ועפר הארץ הוא בחינת סוף מעשה, וצומח וחי למעלה ממנו במדרגה. והוא ענין שמים קדמו לארץ.

הקדש שעתידין ישראל לבנות משכן כמדובר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לכניו לטלם עמם כשיצאו ממצרים (רש"י).

טעמא בעי: מכינן שהיו יכולים להשיג עצי שטים מתגרי האמות או מערות הסמוכים – מדוע הוצרך יעקב אבינו להשתדל יותר ממאתים שנה לפני הצווי על מלאכת המשכן – בהבאת ונטיעת ארזים במצרים.

לכאורה יש לומר, שיעקב דע שצווי השם על מלאכת המשכן יהיה בתכן [בלשון] 'תקחו', שמה מוכן, שרצונו 'תברך' הוא שהדברים שהצרכו למלאכת המשכן יהיו מוכנים בידי ישראל (דאם היה כתוב לשון נתינה, שמשמעו שיש חיוב על הנותנים לתת, הרי זה כולל גם שיעשו כל מה שביכולתם כדי שתהיה נתינה, כולל גם פריית עצים או קנייתם כו'; אבל לשון קיחה תכנו שמצד הנותן הכל מוכן ואין חסר אלא מעשה הקיחה של הגזבר), וכינן שברוך הטבע אין טעם וסבה שבני ישראל יוליכו עצי שטים ממצרים, הצרך יעקב לצוותם על כך ולהכין הארזים.

אבל זה עוד מגדיל השאלה: כי לפי זה נמצא, שהצווי בלשון 'קחו' הכריח פעלתו של יעקב בהכנת הארזים יותר ממאתים שנה לפני הצווי; הינו שלפיקדו היה הצווי בלשון 'תקחו' כדי שיעקב ישע הארזים במצרים – וטעמא בעי.

הרמז בשמו של בעל המאמר 'רבי תנחומא'

והבאור בזה מרמז רש"י בהזכירו את שמו של בעל המאמר – רבי תנחומא: 'תנחומא' הוא מלשון תנחומין. ולכן פרש רבי תנחומא שיעקב אבינו צפה ברוח הקדש וכו', מכינן שענין זה הוא נחמתן של ישראל: **כאשר** בני ישראל נמצאים בגלות מצרים, במצב דקשי השעבוד, ועד לגזירת 'כל הבן הילוד היארה תשליכהו' וכו' (שמות

עטרת לעתיד לבא לזעיר אנפין דאצילות. והינו מצד שרשה שעלתה במחשבה הקדומה תחלה ארץ קדמה לשמים.

לכן אף בבית המקדש שהיה מעין עולם הבא, נעשה עקר הבית מאבנים ועפר שהם בחינת דומם, שאף הגג והמעזיבה שהיא בחינת המקיף, נעשה מאבנים ועפר ולא מארזים, שהוא כפי מה שיהיה לעתיד לבוא שפחינת ארץ קדמה, 'אשת חיל עטרת בעלה' מצד שרשה כו'. רק שכלונסאות של ארז שהיה בהתקרה הם היו בחינת תמכין לבד לעקר התקרה הנעשה מבחינת דומם וקענן תמכין דאורייתא.

והנה נראה בעליל גם בן בחינה זו, שיש בהארץ מעלה יתרה, והוא בחינת הבטול שיש בה שהיא מדרס תחת פפות רגלי הכל, מה שאין בן הצומח שגדלים בגבה והתנשאות כו'. ובטול זה נמשך מצד שרשה הנעלה במחשבה, שהמחשבה היא בחינת חשב מ"ה, שהוא תכלית הבטול, כמו שאמר משה רבנו עליו השלום 'ונחננו מ"ה' (שמות טו ז).

ומשם נמשך ומתלבש בחינת הבטול בארץ, ומצד זה תתעלה לעתיד לבוא להיות עטרת בעלה. לכן היה בית המקדש מאבנים ודוקא. מה שאין בן בהמשכן שנעשה כפי סדר ההשתלשלות דעכשו שפחינת צומח למעלה מהדומם, שמים קדמו כו', לכן היו הכתלים מעצי שטים והעפר היה בקרקע המשכן וכנ"ל

(פרשת יגש):

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א הטעם שהצרך יעקב אבינו לנטע ארזים שנים רבות קדם הצווי על המשכן

ועצי שטים (כה ה). ומאין היו להם כמדובר, פרש רבי תנחומא, יעקב אבינו צפה ברוח

שליטת המצרים, אלא אעלך גם עלה, יצאו ויצלו לארץ ישראל (ויטלו ארזים אלה עמיהם).

מאמרו של רבי תנחומא הוא דברי נחומים אף על כל הגליות

ויש להוסיף ביינה של תורה שבפרוש רש"י – שפרוש זה של רבי תנחומא הוא 'תנחומין' נוסף על גלות מצרים גם על כל הגליות ועל אריכות דגלות זה האחרון (שכל המלכיות (וגליות) נקראות על שם מצרים).

דהנה איתא בספרים (ראה בחיי ועוד ר"פ מסעי לקו"ת דרושי אלה מסעי וביאורים) שהגלות

נמשל להליכת בני ישראל במדבר, מדבר העמים ותכלית הליכה זו היא – לבנות משכן במדבר, דהינו לעשות במדבר וממצאות ה'מדבר' (שהוא מקום הקלפות, נחש שרף ועקרב וצמאון גו' מקום שם מכל ענין של קדשה) משכן ומקדש לו יתברך, דינה לו יתברך בפתחונים, שאין תחתון למטה ממנו.

ובגמר עבודה זו זוכים לקים הצווי ויעשו לי מקדש כפשוטו, בבית המקדש השלישי, שבו יתגלה גם המשכן שעשה משה, 'מקדש המדבר'. והכח להתגבר על חשכת הגלות, ובפרט חשך כפול ומכפל דעקבתא דמשיחא, ואדרבא 'לבנות משכן במדבר' – הוא מפעלת יעקב אבינו ש'הביא ארזים למצרים ונטעם'.

ויש לומר הפאור בזה: ה'ארזים' (שמהם י'עשו', נעשו העצי שטים למשכן) הם גם רמז על הצדיקים שנקראים 'ארזים' כמו שגאמר 'צדיק פתמר יפרח כארז בלבנון ישגה' (תהלים צב ג), כמבאר בכלי יקר (פרשתנו כו טו). ובפרטיות יותר הם רמז על נשיאי ישראל (לשון התנשאות), שעומדים באפן דהתנשאות (ישגה) כארזים.

וזהו השכיכות ליעקב אבינו דנקא – פי נשיא' הוא ראשי תיבות ניצוצו של

א כב) – הרי נוסף על ההבטחה ד'ואנכי אעלך גם עלה' (בראשית מו ד), 'שואבים' הם נחמה ותנחומין כל משך זמן הגלות בראתם בעיניהם ממש את עצי הארזים שהביא יעקב ונטע במצרים, שטעמו בטרקא רבה זו הנה מפני ש'צפה ברוח הקדש שעתידין וכו' לבנות משכן במדבר', ו'צוה לבניו ויבניו לבניהם ובני בנייהם אחריהם] לטלם עמיהם כשיצאו ממצרים'.

כלומר: עצי שטים לצרף המשכן גופא – היו יכולים פנ"ל להשיג בכמה אפנים, אבל פדי שתהיה נחמתן של ישראל (ענינו של רבי תנחומא) – הביא יעקב ארזים ונטעם במצרים (וצוה לבניו שיטלום עמיהם כשיצאו ממצרים), פדי שבמשך כל זמן גלות ושבבוד מצרים יהיו לנגד עיניהם עצים אלו שנטעו על מנת שיטלום כשיצאו ממצרים, הינו ש[ראית] עצי ארזים אלה מזכירים ומדגישים את גאלת ישראל.

וזהו גם הרמז בלשון רש"י ובהתחלתו (הקדמת הענין) 'פרש רבי תנחומא' – כלומר: ענין הנחמה (תנחומא) הוא באפן של 'פרש' (ענין של פשט, ולא רמז ודרש), פי נחמה זו היתה לא רק הבטחה בדבור וכיוצא בזה, אלא נחמה בדבר גשמי, הנראה בעיני בשר, נחמה בפשטות.

דיוק לשון רש"י 'הביא ארזים למצרים'

ובזה מתרץ עוד דיוק בלשון רש"י, שלא הסתפק לומר שיעקב נטע ארזים במצרים אלא מוסיף ומפרט 'והביא ארזים למצרים' – דלכאורה, למאי נפקא מינה שהביאו הארזים ממקום אחר.

ועל פי הנ"ל יש לבאר, כי פרט זה נוגע לענין התנחומין – שבני ישראל יראו בעיני בשר ארזים שהובאו ממקום אחר (מארץ ישראל – המורה על מצב של גאלה), שזה מדגיש עוד יותר שאין נתונים לחלוטין תחת

וְזוּחֵי נחמתם של ישראל בהיותם ב'מדבר העמים', ש'יש להם ה'ארזים' שנטע יעקב אבינו בכל דור ודור שהם למעלה מהגלות, ונראים לבני ישראל ומשפיעים פח בכל ישראל לא להתפעל מהשכבת הגלות פי אם להתגבר עליו, עד שבונים ועושים משפן במדבר.

וְאֵזֵי זוכים לנחמה השלמה – נחמה כפשוטה ממש, בפעל ממש – שהנחמה היחידה האפשרית על אריכות גלות זה האחרון היא – גאלה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, כפשוטה ממש, למטה מעשרה טפחים ממש, ובמהרה בימינו ממש (חלק לא עמ' 146):

פרשת תרומה

זכרנו לברכה: 'תרומה, הפרשה, יפרישו לי מממונם נדבה. ומפרש איזוהי הצדקה המעלה, היא אשר מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, דהינו, שהנותן ידע בידעיה נאמנה שהצדקה שנותן שלי היא, רק החזירה לי.

וּלְפִיכֶם אמר 'תרומתי' בכנוי לשמו יתברך, וזהו על דרך שאמרנו, תן לו משלו שאתה ושלך שלו. וכל מי שדן פה בעצמו, לעולם נותן הצדקה בעין יפה, ונותן הרבה ואינו חושש, ועליו נאמר (ירמיה יז ט) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' ויהיה ה' מבטחו'.

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

הצדיק מסייע לאדם להגיע לעבודה לשם שמים

וַיִּקְחוּ לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו. בשם הרבי מקאצק ז"ל ואולי גם בשם הרבי רבי בונם ז"ל מפרשיסחא,

יעקב אבינו, דכמו שיעקב אבינו היה מאחד את כל ישראל (כמ"ש בגור אריה כאן), ובלשון רבנו ה'קן (תניא אגרת הקדש ז) שגשמת יעקב היתה פלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם – פן הוא אצל כל נשיא ישראל, שגשמתו היא נשמה פלילית הפלולה מכל נשמות אנשי דורו, ולכן הוא מאחד את כלם.

וְזֵהוּ שכתב ופרש רש"י שיעקב אבינו הביא 'ארזים' למצרים, פי כל הנשיאים הם ניצוץ של יעקב אבינו, ומקורם הוא מארץ ישראל, פי באמת הם למעלה מענן הגלות, אלא שפדי להכניס בבני ישראל הכח להתגבר על חשכת הגלות ולבנות משפן במדבר, 'נטעם' במצרים, בזמן הגלות.

וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי (כה ב)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

היודע שכל ממונו מאת ה' נותן צדקה כראוי

דָּבָר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ב). אפשר לרמוז על הצדקה, בהקדים מה שאמר התנא (אבות פ"ג מ"ז) תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדרך הוא אומר (דברי הימים א' כט יד) 'פי ממך הכל ומידך נתנו לך'.

וְהִנֵּה, אם לא יחשב האדם זו המחשבה הטובה שהכל שלו הוא יתברך ומשלו הוא נותן לו, לא שפך שיעשה צדקה כראוי, שאם יחשב האדם שהמזון שלו, בהכרח הוא חס עליו ושומרו ואינו עושה צדקה כראוי.

וְזֵהוּ שאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה היא הצדקה, וכמו שפרש רש"י

במורא גדול ובקדשה. וכמו שתמה יעקב אבינו עליו השלום שאמר (שם פסוק טז) 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', ופרש רש"י ו"ל שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה.

וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ה ח) 'ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתתחה אל היכל קדשך ביראתך, הפונה, אמר דוד המלך עליו השלום, חסד גדול ורב מאד עשית עמנו אשר זכיתנו לבוא עד הלם, שאמרת לנו עשו לי בית אשר שם אהיה מצוי עמכם, וכיון שכן הוא, צריכים אנו מפגי כבודך המצוי שם לישוב במורא ופחד.

וזוה שאמר 'ואני ברב חסדך אבוא ביתך', דהינו חסד רב עשית עמי שאמרת לי זה ביתי, הנני מצוי בו, בוא ושב עמי, וכיון שכן הוא, משעת כניסתי בו אפגס ביראה, וכל שבייתי שם ביראה, וזהו 'אשתתחה אל היכל קדשך ביראתך':

שיקחו אותי תרומה דיגי, לכן לא כתיב ויתנו אלא ויקחו לי תרומה'.

אבל לא כל אחד יכול זאת, להיות במדרגה כזו, רק על ידי הצדיק שהוא בחינת תרומה יכולין כלם להגיע. 'מאת כל איש', על ידי האיש השלם, 'אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', עד כמה שנותנים הלב כף במדה זו 'תקחו את תרומתי'.

ואיתא ברמב"ם כי המלך לבו כל קהל ישראל. גם רבי בן הוא, על ידי 'כל איש', הרבי שהוא איש השלם. 'אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', כפי מדת הניתנה כף יש, מורא רבך כמורא שמם (אבות פ"ד מ"ב), ואפשר גם 'ידבנו לבו' על ידי חבר, כמו שאיתא ויותר מחברי (מכות י). 'ויקחו לי תרומה', איתא בבעל הטורים תרומה אותיות תורה מ', מן הנראה שתורה גם כן (תשל"ח):

ועשו לי מקדש ושכנתי בתכם (כה ח)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביצירא זיע"א

מורא מקדש ובתי כנסיות מפני השראת השכינה

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. אפשר לרמוז דנקודות מקדש הן נקודות 'יראה', להורות דעקר המקדש ובית הכנסת הוא שירגיש האדם בעצמו וידע שהשכינה מצויה שם, וישוב שם במורא ופחד שהרי יושב לפני השכינה, וכמו שאמר (תהלים נה טז) 'בבית אלהים נהלך ברגש', דהינו שירגיש וידע שהרי הוא בבית אלהים, פרוש בבית שאלהים מצוי שם.

וכמו שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית כה יז) 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים', כלומר מאחר שהוא בית אלהים הוא נורא מאד, והישוב בו צריך לישוב

ועשית שנים כרכים זהב מקשה תעשה אתם

(כה יח)

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

זוכך ויטהר כל קומת גופו מכל הגשמיות ויוזהב לשמירת הברית, ובכך יגיעו כל ההשפעות הטובות

ועשית שנים כרכים זהב וזו. הענין הוא, דהנה על כרכים פרש רש"י דמות פרצוף תינוק להם, ובתבת 'תינוק' יש אותיות 'קנו' שבגימטריא כמנין 'יוסף' שהוא בסוד מדת יסוד צדיק אות ברית, ואותיות הנשארים שהם ת"י גימטריא כמנין 'קדוש'.

ומרמזו שהאדם יתקן מדותיו להמשיך עליו הצלם אלהים – על ידי שיקדש את

ומדרש שעוד נתקשה משה רבנו עליו השלום ואמר לו הקדוש ברוך הוא השלך כפר לאור ויהיה נעשה מעצמו, אם כן קשה למה הראהו, הלא ידע הבורא ותברך כי לא יוכל לעשותו.

אכן ודאי לא נעשה לגמרי מעצמו, כי אם כן מה עשו בני ישראל, ועקר עשית המשכן וכליו היה מבני ישראל. רק כי על ידי שהראהו והשיגו משה רבנו עליו השלום בדעתו והיה מוכן לעשותו, אף כי במעשה בפעל לא היה יכול לעשותו רק על ידי ההכנה בדעת לעשותו, על ידי זה נגמרה מעצמו.

וזה וראה ועשה, שעל ידי ראית הדעת והסתכלות הלב בתורה ומיגע האדם עצמו להיות מוכן לקיים המצות בראוי, אף כי כשכא לידי מעשה בפעל אינו יכול לעשותו, על זה הבטחה להיות נעשה מעצמו כמו שנאמר 'לא לגמר עלי' (תהלים נז א). ויש לבאר 'השלך לאור' הוא התורה שנקראת אור, שעל ידי היגיעה בתורה נתקן המעשה גם כן כנ"ל (תרל"ו):

והברית התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה (כו כח)

תורת המגיד מזלזל אטווב

כפי יחיאל מיכל מזלזל אטווב זיע"א

בבקר ובערב יערך חשבון על כל מעשיו כדי שישווב בתשובה באמת

והברית התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה. הנה מלת 'קָרְשׁ' הוא לשון 'קָשֶׁר', כי אותיות הדין הוא בדין, והינו שְׁמֵרְמוֹז פְּשָׁאָדָם עוֹשֶׂה המצנה בהגן בלא שום פְּנִיָה הוא מקשר עצמו לשרש העליון.

וידוע כי תשובה הוא גם מצנה, ועקר ענין התשובה הוא חשבון, הינו שיחשב

עצמו בקדשת היסוד אות ברית שיהיה במדרגת יוסף הצדיק שומר הברית, ושיהיה נקי מכל שום פגם כמו תינוק בן יומו, ומדת היסוד נקרא בשם צנור המעבר על שם שדרך בו עובר כל ההשפעות טובות מן המקור להשכינה הקדושה ומשם לעולם התחתון להשפיע לכלל ישראל, ועל כן על ידי שהאדם התחתון מתקן ושומר בריתו שלא תלך הטפה לצדדים חס ושלום, גורם גם כן תקון ביסוד צדיק דלעילא, שיהיה בסוד צנור המעבר השפעה דלעילא בלישר להשכינה הקדושה ומשם לכלל ישראל.

וזה ועשית, הוא לשון תקון, שנים כרבים מרמז לשני היסודות, יסוד דלתמא ויסוד דלעילא, ועקר התקון הוא על ידי זהב שהיא בחינת יראה, שיהיה לו יראת אלהות באמת, כמו שכתוב ועשית לו זר זהב סביב, הינו שיכתיר ויקיף את עצמו בהיראה מסביב, שיהיה מלא ומסבב בהיראה מכל צד.

מקשה תעשה אתם, הינו כמו המכה בקורנס על הטס לרדדה לעשותה דק דק, כמו כן צריך האדם לזכך וליטהר כל קומת גופו מכל הגשמיות והחמירות, עד שיוזכה למדרגת יוסף הצדיק שומר הברית:

וראה ועשה כתבניתם אשר אתה מראה בהר

(כה מ)

שִׁפְת אַמֶּת

כפי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

על ידי היגיעה בתורה והכנה בדעתו לקיים המצנה אף שאינו יכול לקיים בפעל נגמר מעצמו

בפסוק וראה ועשה כתבניתם. כתב רש"י ז"ל שנתקשה משה רבנו עליו השלום במעשה המנורה והראו הקדוש ברוך הוא. ומקדם פתיב תעשה המנורה. ואיתא ברש"י

שהוא רואה את האברים נשפרים תמורת אבריו כמו שכתב הרמב"ן (פרשת ויקרא).

וזה צריך שמירה – שלא יפיל לב אדם עליו כמתחנאש חס ושלום, שהוא גרוע מהכל, על זה באין קרנות המזבח לרמוז על קרנות ישראל שמורין שיגבה לבו בדרכי ה', כי סוף כל סוף יתקים וְכָל קַרְנֵי רִשְׁעִים אֲגִדַּע תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק (תהלים עה יא), שְׁקַרְנֵי רִשְׁעִים מִסְתַּעְפִּים מֵעֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם, וּמַחֲמַת הַכְּנֻעָה וְשִׁבְרוֹן לֵב בַּתְּשׁוּבָה עַל הַקֶּרֶן מִתְּכַפְּרִים הָעֲוֹנוֹת וְגוֹרֵם גְּדוּעַ קַרְנֵי רִשְׁעִים, וְאֵז תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק, וְעַל כֵּן לְעַמַּת שֶׁהַמְּזַבַּח מְכַנִּיס בְּלֵב יִשְׂרָאֵל הַכְּנֻעָה פְּנִ"ל, מְכַנִּיס אֶתָּה נָמִי הַגְּבִהַת הַלֵּב בְּדַרְכֵי ה'.

ויש לומר שזה נמי מורה מקומו בבית המקדש מכון באמצע ארץ העזרה, כ"ב אמה למזרח וכ"ב אמה למערב, שמשם למזרח הן ט"ו מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, מורות על ירידת הנפש והכנעה, ולמערב הן מעלות האולם וההיכל שמורה על עליית והתרוממות הנפש.

ובדקדוק נשנה במשנה אלו בלשון ירידה מעזרת ישראל לעזרת נשים, ולא אשתמיט לומר עולות מעזרת נשים לעזרת ישראל, ובמעלות האולם נשנה בלשון עלייה, לרמוז על דברינו אלו.

ויש לומר שזהו שנקרא מזבח העולה, לרמוז בו שני הענינים שמכניס בלב ישראל, ומכל מקום גם מדה זו של הגבהת הלב בדרכי ה' צריכה שמירה לבל יסתעפו ממנו גאות ועזות לרהוב נער בזקן נקלה בנכבד, וזהו שברש"י וצפית אותו נחשת – לכפר על עזות מצח שנאמר ומצחך נחושה:

עם עצמו בבקר ובערב מה שעשה כדי שיעשה תשובה באמת. וכתוב 'שומר מצוה לא ידע דבר רע' (קהלת ח ה), שהענין הוא כאשר עושה מצות התשובה מרחיק ממנו כל הרעות.

וזהו פרוש הפסוק. והבריח התיכן, הינו על ידי מצות תשובה שהוא חשבון מעשיו וּמִלַּת 'יִתְכֵן' לְשׁוֹן 'תְּכֵן לְבָנִים תַּתְּנוּ' (שמות ה יח), הינו חשבון, לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה, מִבְּרַח עַל יְדֵי זֶה כָּל הָרְעוֹת.

בתוך הקרשים, הינו קשרים של שאר מצות, שיהיה מקשר המצוה של תשובה בתוך שאר המצות, והוא גם כן לשון צותא, שמקשר בזה את עצמו לשרש העליון העקר, וזה הוא על ידי המצות, ואז מברח מן הקצה אל הקצה כל הרעות שלא לבוא, וְכֵּן לְצִוּוֹן גּוֹאֵל אֲמֵן נִצַּח סֵלָה וְעַד:

ועשית קנתיו על ארבע פנתיו (ועש קנתיו על ארבע פנתיו, לכפר על אמה שרוממתיה בארבע קרנות מסיני, קרן שלהן שנאמר 'וְרָם קֶרֶן לְעַמּוֹ' (תהלים קמה יד), קרן תורה 'קרנים מידו לו וְשֵׁם חֲבִיזוֹן עֹז' (חבקוק ג ד), וְקֶרֶן הַכֹּהֵן שֶׁנֶּאֱמַר 'וְתָרַם כְּרָאִים קַרְנֵי' (תהלים צב יא), וְקֶרֶן מַלְכוּת שֶׁנֶּאֱמַר 'וּמִשָּׁה לֹא יָדַע כִּי קֶרֶן עוֹר פְּנִי' (שמות לד כט), וְכֵּתִיב וַיְהִי בִּישְׂרוֹן מִלֶּךְ וְגו' (דברים לג ה), תנחומא י' (כו ב)

שם משמואל

כבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

יש להזהר שההכנעה לא תביאנו לידי יאוש ורפיון, ומאידך שהגבהת הלב לא תביאנו לגאווה ועזות

ויש להבין שיקות הקרנות למזבח יותר מכל הפלים. ונראה דהנה מזבח הוא לשון זביתה, וְזִבְחֵי אֱלֻקִּים רוּחַ נִשְׁבְּרָה' (תהלים נא יט), וּבְיַדָּאֵי כֶּף הוּא בְּפַעַל, שֶׁמְכַנִּיס בְּלֵב יִשְׂרָאֵל הַכְּנֻעָה וְשִׁבְרוֹן רוּחַ, וְכֵּן הוּא נָמִי בְּפִשְׁטוֹת

ועבודת הכהן הוא בְּחֵשָׁאֵי, להסתיר מהחיצונים לבל יתאחזו חס ושלום.

לעתיד תהא העבודה בלויים – בקול ובגלוי

וְעִכְשָׁו הוא העבודה בכהנים, ולעתיד במהרה בלמינו יהיה העבודה בלויים (שער הגלגולים הקדמה לח. שער הפסוקים ספר יחזקאל), ויהיה העבודה בקול, שלא יצטרף שום הסתרה, כי אז יעבר רוח הטמאה מן הארץ, ולא יהיה עוד שום חיצוניות בעולם.

בתפלה בכל יום העבודה היא בדרך ממוגת משתי דרכים הנ"ל

גם יש דרך הממצע משני הדרכים, בקול ובחשאי, כמו ענין התפלה בפסוקי דזמרה שהוא לומר עריצים, ואחר כך הוא קריאת שמע בפסוק ראשון בקול, ואחר כך ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בחשאי, ותפלת שמונה עשרה גם כן בחשאי, מפני שתחלת כל העבודות צריך להיות דוקא בקול, ובהתחזקות רב, ואחר כך בחשאי.

טעם הדבר על פי דרכי העבודה

וזהו ענין נעשה ונשמע, שהקדימו עשיה לשמיעה, שזהו דרך האמת בעבודת ה', כי מדרך היצר להפיל את האדם בעצלות וכבודת וענוה פסולה בתחלת העבודה, באמרו מה עבודתך חשובה לפני הקדוש ברוך הוא, ולזה צריך התחזקות רב לעשות רצון קונו בגדל התאמצות אף על פי שעדין לבו בל עמו בשלמות הנכון, ואחר כך ונשמע' (קולו) אם הוא על דרך האמת.

וזה חוזר חלילה, תמיד, כששומע התחזקות בעבודת ה' צריך עוד לעשות מחדש, ולשמע אחר כך, כי זה הלא דבר שאין לו סוף, כי כל מה שיעשה יותר ישמע יותר. וזהו ענין העבודה בקול ובחשאי.

נכוב לחת תעשה אתו כאשר הראה אתך בהר כן יעשו (כו ה)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמז שצריך ללמד את המשניות בעל פה

נכוב לחת. בא לרמז מה שכתבנו דצריך ללמדה בעל פה, וזהו נכוב לחת, כתרגומו 'חליל לוחין', שהתלמוד הזה שתלמד המשנה יהיה חסר לוחות, שלא תלמד בספר, רק בעל פה.

וזהו כאשר הראה אתך בהר, שגם אתה לא למדת אותה כי אם בעל פה, כמו שאמרו (אבות פ"א מ"א) מלשה קבל תורה מסיני, היא תורה שבעל פה שקבלה בעל פה, גם בני ישראל כן יעשו וילמדוה בעל פה. והנה נכוב גימטריא ששים, רמז לששים מסכתות שיש במשנה:

ועשית על שוליו רמני תכלת וארגמן ותולעת שני על שוליו סביב ופעמני זהב בתוכם סביב, פעמן זהב ורמון פעמן זהב ורמון על שולי המעיל סביב, והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו כבאו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות (כח לג-לה)

אור השימש

רבי שמעון שלמה מבבנדער זיע"א

עבודת הלויים היא כמדת הנבוכה ובהתגלות ואלו עבודת הכהנים היא בחשאי כדי להסתירה מהחיצונים

תעשה רמוני תכלת וכו' פעמן זהב ורמון וכו' ונשמע קולו וכו'. כי הנה ענין עבודה בקול שהוא עבודת הלויים, מדת הנבוכה, היא עבודה גבוה למאד, שאינו חושש כלל למקטרגים ומפניות חס ושלום, ולזה צריך התחזקות רב.

ובבמה, בתבת ת"ת, ראשי תבות ת'שוכה ת'פלה, וגם ראשי תבות ת'למוד ת'ורה, וגם תבת ת"ת הוא לשון נתינה, רומז לצדקה:

שבת קדש + מעלת מאכלי שבת

רב טוב

רבי יקותיאל יהודה מסיניעט זיע"א

מאכלי שבת מזככים הנפש

במאכלי שבת קדש שאמרו חכמים (שבת קיט.) תכלין יש לנו ושבת שמה, שאז מפת הקנה בששי על שבת קדש נחקדש המאכל בקדשת שבת והוא מוכף נפש האדם הישראל.

ובזה מצינו טוב טעם על מה שכתבו תוס' שנוהגין לכסות הלחם במפה בשבת, והרמ"א (או"ח רמב ב) כתב שאוכלין פשטידא בשבת זכר למן, והקשו המפרשים מה ענין מן לשבת, הלא אדרבא המן לא ירד בשבת.

אלא היא אשר דברתי, שזכר למן, כמו שהמן היה מוכף הנפש כמו כן מאכלי שבת. וענין הזכוף היא על ידי קדשה הרוחניות שבו המעטף בגשמיות המאכל ואינו נראה כל כך, צריך לכסות המאכל ולאכול פשטידא המכסה – זכר למן שהרוחניות שבו המכסה היה מוכף הנפש. וזה טעם לשבח:

אור למאיר

רבי מאיר מביקאנוסק זיע"א

מאכלי שבת יש בהם טעם מן

והמן כנרע גד הוא ועינו כעין הדלח (במדבר יא ט) עולה יום שבת, לרמוז אשר

הרמוז בלשון הפסוק

וזהו פעמן זהב ורמון, פעמן' הוא לשון פעמים נכמו שנאמר (שופטים יג כה) ותחל רוח ה' לפעמו וכו'. הינו פעם בזה ופעם בזה, פעם בפעמן שהיא משמיע קול ופעם ברמון שהיא בחשאי, ומחזיק את עצמו בשפלות בכל מה שהיא עושה רק על הרף פושעי ישראל מלאים מצות ברמון (עירובין ט).

מפני שפעמים צריך להשתמש במדה זו – בגבהות, כמו שכתוב (דברי הימים ב' יז ו) ויגבה לבו וכו', קדם התחלת העבודה, ואחר כך בהקנעה, רק קשמשיג החכמה עלאה אז הוא העבודה בקול. וזה ונשמע קולו בכאו אל הקדש, כאשר ישיג בחינת קדש, בחינת חכמה, וקדש מלה בגרמה (וזה ח"ג דג), אז ונשמע קולו וכו'.

שוכבים ת"ת

של"ה הקדוש

מעלת התשוכה בשוכבים בפרט בשנת העבור

שמות וארא בא בשלח יתרו משפטים תרומה תצנה. הנני כולל כל הפרשיות אלו בסוג אחד, יען כי מישף שייכי להדדי בשנת העבור, שדרך ישראל להתעורר בהם בדרך תשוכה ביתר שאת, כמזכר בדברי הקדמונים והאחרונים. והנה רבם הזכירו פרשיות שוכבים"ם לכד, והבאים אחריהם הוסיפו עוד ביתר שאת עוד גם כן פרשיות ת"ת, והמוסיף בתשוכה יוסיפו לו עוד מן השמים.

הרמוז בשוכבים ת"ת

אלו התבות של שוכבים"ם ת"ת, רומזים לארבע חומות, תשוכה תפלה צדקה תורה, פי 'שוכבים' רמז ל'שובו בנים שוכבים',

י"ב חלות

חמשה מאמרות

רבי חיים אלעזר ממזנקאטש זיע"א

בכל עיר צריך שיהיה אדם חשוב המניח בשלחנו י"ב חלות | רמו לכך

שמעתי מפה קדוש אדמור הקדוש משינאנוע וצ"ל בשם רבנו הקדוש רבן של ישראל מלובלין זי"ע, כי בכל עיר צריך על כל פנים אחד המיחד והחשוב להניח על שלחנו בשבת י"ב חלות, וזהו דגמת המשפן 'ביום השבת לערכנו' (ויקרא כד ח).

וזה יש לומר רמוז בלחם הפנים שהיו י"ב חלות, וכתב בלשון 'תמיד', הינו גם בזמן הגלות שאין המשפן ובית המקדש קים, יעשו כן בכל עיר ועיר בכל שבת ושבת, וליפא מידי דלא רמיזי באורייתא (מאמר תורת שבת פ' תרומה):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

י"ב חלות כנגד י"ב גבולי אלכסון

יש לתן טעם על י"ב חלות בשבת. כי שבת היא רזא דאחד, וענג שבת של כל איש מגיע לכלל כלו אשר ישנו פה ואשר איננו פה. וידוע דיש י"ב גבולי אלכסון, והינו קבוץ כל הכחות מכל הצדדים, וזה זוכה כל איש אשר השבת קולטתו. ועל כן השרידים אשר ה' קורא שהשבת קולטתם עושין י"ב חלות נגד כל י"ב גבולי האלכסון להורות על ענין זה (פרשת בא תרע"ד):

מאכלי שבת טעם מן להם, וכן נרמז 'לשד שמן' (פסוק ח טם) עולה שב"ת עם הנקדות. ורש"י פרש 'לשד' נוטריקון ל'יש שמן ד'בש, 'שמן ודבש' גימטריא 'שבת', וכן נרמז אשר אתן הנוספים בתבות ל'יש שמן ד'בש (על תבת לשד) יש מן בש גימטריא שבת, והבן (פרשת בשלה):

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

אכילת מאכלי השבת בקדשה מביאה לאמונה **אתקינו** סעודתא דמהימנותא שלימתא (ומירות האר"י). סעודת שבת אם אוכלים כראוי, לא בשביל רעבון, ולא בשביל הנאת המאכלים, אלא לכבוד השבת, הם מסגלים לאמונה. 'חדותא דמלפא קדישא', זה שמחה גדולה לפניו יתברך, מה שאיש יהודי משבר לבו ורצונו, ואוכל רק לכבודו יתברך:

מאכלי שבת מתקנים פנים האכילה של חטא אדם הראשון

מובא במדרש (ב"ר יט כב) 'הנחש השיאני ואכל' (בראשית ג א), אכלתי ואכל. והוא פלא. ואמר על זה אבי אדמו"ר ו"ל, כי צריך להיות תשובת המשקל באותו דבר ואפן שחטא, והיות והפגם של עץ הדעת היה על ידי אכילה, התקון על זה הוא אכילה של מצוה, כמו מאכלי שבת. וזהו העצה על שאכלתי, 'אשכל עוד', מאכלי מצוה ושבת קדש. ובמדרש תנחומא (בראשית א) מובא כי כבוד שבת צריך מאלף תעניות (פרשת בראשית):

אוצרות גאוני הדורות

ויקחו לי תרומה (כה ב)

ילקוט הגרשני

נבי גרשון שטון זצ"ל

גוינת צדקה לשם שמים

פרש רש"י, 'לי' לשמי. שמעתי הפונה דהנה כתב באהבת ציון (דרוש י), שכל מצות ה' אם אינו עושה לשם שמים אין בו ממש ואינו עושה כלום, אבל בנתינת צדקה אף שאינו עושה לשם שמים אפלו הכי יש תועלת ופעולה בעשייתו, דהא העני נהנה ממנו, ואין חלוק להעני אם מקבל אותה צדקה לשמה או לא, ולכך הנותן סלע לצדקה על מנת שיהיה בני הרי זה צדיק גמור (פסחים ח).

וכל זה בנותן צדקה לעני, אבל אם ה' שואל מאתנו צדקה בנדאי צריך שיהיה לשם שמים, דאצלו יתברך לא שיך לומר דמכל מקום הרי נהנה ממנו, וזה שאמר ויקחו לי תרומה, בין שהלקיחה לי הוא, אם בן צריך שיהיה לי לשמי.

מנת חלקי

נבי רפאל מאיר חסן זצ"ל

שלמות שמו יתברך על ידי הצדקה

כתב רש"י ז"ל לי לשמי ויש להבין מהו פונתו ז"ל, דהא ודאי בכל המצות צריך לעשותם לשמו יתברך ולמה אמר כאן מלת 'לי' יותר מבכלם.

ואפשר לומר במה שאמרו רז"ל (בי"ב י) גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שגמר מושפט ועשו צדקה כי קרובה שועתי לבוא וצדקתי להגלות. ובעונותינו

הרבים שאין כסאו שלם ואין שמו שלם, עד שימחה זרעו של צמלק. ומעתה זהו פונת רש"י ז"ל שאמר 'לי לשמי', לשמי דייקא, רצה לומר כדי שיתקן שמי צריך שיתן תרומה 'לשמי', לתקון שמי, כדי שאוכל להגלות, וזהו לי לשמי.

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה (כה ב)

תולדות אברהם

נבי אברהם אבינו זצ"ל

מתרומת המשכן מוכח שה' ראשון ואין ראשית לראשיתו

מוכא במדרש פליאה, זה הוא שכתוב "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" (דברים ו, ד). ויש להבין את השיכות בין הפסוקים. **תחלה**, יש להקדים את המוכא בגמרא סנהדרין (קב:), כי בחלום הלילה למד רב אשי מנשה בן חזקיהו המלך, שיש לבצע את הפת מהמקום שנגאפה ראשון. ובאר רבי בצלאל מקוברין בספרו 'קרנן שבת' (פ"ח סי' ו), שטעם הדבר הוא, כי הדורות הראשונים שהיו עובדי עבודה זרה, טעו במה שחשבו שהעולם הוא קדמון לה' ח"ו, וכדי להשריש בלב האדם שה' הוא קדמון לכל דבר אשר נברא, והוא ראשון ואין ראשית לראשיתו, אמר מנשה לרב אשי שיש לבצע על הלחם מהמקום שמקדים להאפות, משום שמורה בזה על האמונה בבוא העולם שהוא קדמון לכל קדומים. ומטעם זה גם צוה ה' לתת לו את ה'ראשית', במצות בכורים, ובמצוות של בכור אדם ובהמה, ראשית הגז וחלה, כדי שידעו כלם שה' הוא קדמון.

לְשֵׁם כֶּף בַּא הַמִּדְרָשׁ וּמֵבִיא אֶת דְּבָרֵי שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ "עֵינֶיךָ בְּרֻכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן", כְּלוּמַר, אִף שְׂאֵתָה בַּא לְחֻשְׁבוֹן וּמוֹנֶה אֶת הַפְּרוֹת כְּדֵי לְתַת בְּעֵינַי יָפָה, אֵל לֶךְ לְחֻשׁוֹ שְׂבָעֵקְבוֹת כֶּף לֹא תִשָּׂרָה בְּהֵן הַבְּרָכָה, אֲלֵא אֲדַרְבָּה "בְּרֻכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן" בִּזְכוּת שְׂאֵתָה בַּא וְעוֹשֶׂה חֻשְׁבוֹן כְּדֵי לְתַת בְּעֵינַי יָפָה, תַּתְּבַרְךָ וְתִשָּׂרָה בְּהֵן הַבְּרָכָה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ
תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי (כה ב)

זְכוּרֹן יִצְחָק

רבי יצחק הובנלדנשר זצ"ל

נתינת צדקה בדרך נדבה שלא לבוא לידי תקלת כל תאחר

שְׂמַעְתִּי מִפִּי כְבוֹד אֲדוֹנָי אָבִי מוֹרֵי וְרַבֵּי הַגָּאוֹן הָאֲמִתִּי זְצֻלָּהּ, הַשְּׁפָרֵשׁ מֵאֲמַר הַכְּתוּב עַל פִּי מֵה שְׂאֲמָרוּ חַז"ל בְּש"ס הַגְּדִירִים (ט:) דְּלִרְבֵּי מֵאִיר טוֹב שְׁלֹא לְגַדֵּר בְּגִדֵּר וְלוֹמַר הֲרֵי עָלֵי קִרְבָּן, דְּשָׂמָא יָבֹא לִיְדֵי תַּקְלָה שְׂעִיבַר בְּכָל תְּאַחַר, אֲכַל בְּנִדְבָה שְׂאֹמַר 'הֲרֵי זֶה מֵתָר, וְלֹא חִישִׁינָן שְׂיָבֹא לִיְדֵי גְזָה וְעִבּוּדָה, דְּסָבִירָא לִיָּה כְּהִלּל הַזֶּקֶן אֲשֶׁר מִיָּמָיו לֹא מְעַל בְּעוֹלָתוֹ, שְׂמֵבִיאָה כְּשֶׁהִיא חֲלִינָן לְעוֹרָה וּמְקַדִּישָׁה ע"ש.

וְזֶה מֵאֲמַר הַכְּתוּב פֹּה, וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ, הַרְצוֹן, שְׂיִתְחַיְבוּ עֲצָמָם בְּתוֹרַת נְדָבָה וְלֹא בְּתוֹרַת גֵּר בְּכֵדֵי שְׁלֹא לְבוֹא לִיְדֵי בַל תְּאַחַר, וְאִם דְּכַנְדְּבָה יֵשׁ מְקוֹם לְבוֹא לִיְדֵי מְעִילָה, עַל זֶה אָמַר תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי, וְהִינּוּ דְמִקְדָּ לְאַחַר שְׂיִתְנַדְּבוּ עֲצָמָם תִּקְחוּ אֶת הַתְּרוּמָה מִיָּמָם לְתַת לְעוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה, וְאִזּוּ שׁוֹב אֵין מְקוֹם לְבֹא לִיְדֵי מְעִילָה וְכַנ"ל.

עוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים, מֵה שְׂמֵבֵאָר בִּירוּשְׁלָמִי שְׁקָלִים (פ"א ה"א) וּבְמִדְרָשִׁים (ש"ר נא, ח, וּפְסִיקְטָא זוּטְרַתָּא שְׁמוֹת לַד, לַד), שְׂעִשִׁית הַמִּשְׁכָּן בְּאֵה לְכַפֵּר עַל עוֹן הָעֶגְל.

וּמַעֲתָה, יִתְבָּאָרוּ דְבָרֵי הַמִּדְרָשׁ, שְׁהָרֵי בְּעוֹן הָעֶגְל הָרָאוּ עִם יִשְׂרָאֵל שְׂאִינָם מֵאֲמִינִים שְׁה' קְדָמוֹן, חֲלִילָה, לְכֵן, בְּעַת שְׂ"יִקְחוּ לִי תְרוּמָה" מִה'רֵאשִׁית, הֵם בְּפוּרִים, בְּכוֹר, רֵאשִׁית הַגֵּז וְחֶלֶה, הֲרֵי שְׁהֵם מְכַפְרִים עַל עוֹן הָעֶגְל, וּבְזָה יִתְקַים הַפְּסוּק "שְׂמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", שְׁהוּא יְחִיד, רֵאשׁוֹן וְקְדָמוֹן לְכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְאִין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

דְּבָרֵי רַפָּאֵל

רבי רפאל בוסקילה זצ"ל

המרים תרומה מתברך גם בדבר המנוי

עַל פְּסוּק זֶה מוֹבָא מִדְרַשׁ פְּלִיאָה, זֶהוּ שְׁנֵאָמַר "עֵינֶיךָ בְּרֻכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן" (שה"ש ז, ה).

וַיּוֹבֵן, עַל פִּי הַמְבָאָר בְּמִשְׁנֵה תְרוּמוֹת (פ"ד מ"א), שְׁעוֹר תְּרוּמָה, עֵין יָפָה אֶחָד מְאַרְבָּעִים, עֵין בִּינּוּנִית אֶחָד מִתְּמִשִּׁים, עֵין רְעָה אֶחָד מִשְׁשִׁים. עוֹד מוֹבָא בְּמִקְרָא תְעִנִית (ח), אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה, לֹא בְּדָבָר הַשְּׂקוּל וְלֹא בְּדָבָר הַמְדוּד וְלֹא בְּדָבָר הַמְּנוּי, אֲלֵא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵין, שְׁנֵאָמַר "יְצוּ ה' אֶתְךָ אֶת הַבְּרָכָה בְּאֶסְמֶיךָ [מְלִשׁוֹן 'סְמוּי']" (דברים כח, ח).

וְאִם יִשְׂאֵל הַשּׁוֹאֵל, כִּינּוֹן שְׂמִדִּין תּוֹרָה אֵין לְתְרוּמָה שְׁעוֹר, כִּי צַד צוּוּ חַז"ל לְתַת תְּרוּמָה לְפִי חֻשְׁבוֹן, וְהֲרֵי לְכַאוּרָה בְּמַעֲשֵׂה זֶה שֶׁל הַתְּרוּמָה, הֵם גּוֹרְמִים שְׁלֹא תִשָּׂרָה הַבְּרָכָה בְּפְרוֹת, שְׁכֵן לְצַרְךָ הַתְּרוּמָה הוּא מוֹנֶה אֶת פְּרוֹתֶיהָ?

איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי: וזאת התרומה אשר תקחו מאתם (כה ב-ג)

חזון עובדיה

רבי עובדיה הלוי מזרחי זצ"ל
שלשה זמנים לתרומה

יש לדקדק, מדוע נשתלשה אנפרת לקיחת התרומה. והנה, בדין ההתרמה על מחצית השקל לצורך קניית התמידים והמוספים, מבאר ברמב"ם (הל' שקלים פ"א ה"ט), כי בא' באדר היו מכרזים בלבד על נתינת השקלים. ובט"ו לחודש, מעמידים שלחנות לתבוע את הכספים בנחת. מי שנתן, מקבלים הימנו. ומי שלא נתן, אין כופים אותו לתן. בכ"ה באדר, מעמידים שלחנות במקדש וכופים על הצדקה. ומי שלא נתן, ממשכנים אותו.

וכל זה נרמז בפסוק. בתחלה, "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה", בדבור בלבד, כנגד הכרות השקלים בא' באדר. אחר כך, "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", כנגד יום ט"ו באדר שמעמידים שלחנות וגוכים ממי שרוצה לתת. ולבסוף, "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם", בירוע ובכח, כנגד המועד האחרון, ביום כ"ה באדר, שמשכנים על הצדקה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: ותכלת וארגמן (כה ג-ד)

אור ליטרים

רבי אברהם יש"ר אל זאבי זצ"ל
גם ה' השתתף בתרומת המשכן

יש לדקדק, מדוע פאשר מנתה התורה את רב פרטת התרומה, נכתבה בתחלתן האות ו', ולעמת זאת פאשר הגיעה התורה ל"שמון למאר בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:

בית הלוי

רבי יוסף דב בר הלוי סולוביצ'יק זצ"ל
חלוקת תרומתו של ישראל מתרומת הערב רב

הנה בזהר הקדוש (ח"ב קצה). מפרש דהא דאמר הכתוב 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי' קאי על ערב רב, דגם מהם יוכלו לקח.

להבין המשך הפתוב, דכמסקת בבא בתרא (י) מסקנת הגמרא, דמי שאינו מאמין בה' ושקר וענש, תחסד שעושה לפעמים חטאת הוא לו, שאינו עושה אלא להתגדל ולא לשם מצוה, כי אינו מאמין בשכר וענש, וכישראל המאמין גם אם אין מכון בהנתינה לשמה רק בנתינתו פרי שבוכות הנתינה יגיע לו טובה, היא מצוה גמורה וקרי ליה הגמרא צדיק גמור, אבל בהאינו מאמין צריך שיצטרף להנתינה גם פונה טובה, ואם יש לו בהנתינה פניה לגרמיה עוד נחשב לו לחטאת.

וזהו שאמר הכתוב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, דבישראל המאמינים לא הטיל שום תנאי רק יקבלו מכלם מכל מי שיתן, ואמר עוד מאת כל איש דהינו ערב רב, אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, הטיל בהם תנאי דרק כשמכון בו לשם שמים אז תקחו, אבל אם מכון בו לגרמיה לא תקחו, כי לא לצדקה תחשב.

ולהבין החלוק מדוע בהמאמינים מהני גם אם מכון לטובתו, מה שאין כן בהבלתי מאמינים, עין ברש"י שפכת הטעם משום דבאינו מאמין אם לא נעשה לו אחר כך רצונו הוא מתחרט, מה שאין כן בישראל המאמין בה' והשגחה. גם עוד יש לומר דישראל המאמין בה', כשנותן בשביל שיחיו בניו הרי גם זה הוא רצון ה' שיחיו מאמיניו ויהיה להם כל טוב, ונמצא דכונתו הוא גם כן מצוה.

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל

כִּידוּעַ, וְעַתָּה שֶׁהִקְבִּה אָמַר וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ מִקּוֹם מוֹכֵן לְהִשְׁרָאת שְׂכִינָה בְּעֶצְמָם, אֲפָשׂוּ לְטָעוֹת כִּי מַעֲתָה לֹא תִשְׁרֶה שְׂכִינָה בְּצַדִּיקִים, כִּי כָּכָר לְכָבוֹד יִשְׂרָאֵל הִנֵּה מִקּוֹם מִיָּחָד לְהִשְׁרָאת שְׂכִינָה. לְזֶה אָמַר וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, וְלֹא תִימָא כִּי עֲתָה הֵן נִגְרַע מַעֲלַת הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר הָיוּ מְרַכְּבָה אֶל הַשְּׂכִינָה, אֲלֵא וְשִׁכְנֹתֵי בְּתוֹכָם מִמָּשׁ, כֹּאֲשֶׁר זֹאת לְפָנֵים בְּיִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ צַדִּיקִים תַּחוּל.

פְּנֵי חַיִּים

רַבֵּי חַיִּים פֶּאלֶאגִי זצ"ל

כְּנִיסַת הַקִּבְיָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעֲלָה לְאַחַר כְּנִיסַת לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מִטָּה

בְּהַאי קָרָא יֵשׁ ב' דְּקִדּוּקִים, וְיִצְא אֲחַד מֵעֻטֵי, דְּכָל הַפְּסוּקִים קָרִי 'מִשְׁפָּן' וּמֵאֵי שֶׁנֶּא דְּבַהֲדִין קָרָא נִקְט לְשׁוֹן 'מִקְדָּשׁ'. וְתוּ בְּתוֹכוֹ הִיָּה לוֹ לומר, וּמֵאֵי בְּתוֹכָם.

וּנְרָאָה דִּחְדָּא מִתְרַצַּת חֲבָרְתָהּ, וְהוּא בְּמָה שֶׁאָמְרוּ בְּתַעֲנִית (ה.) עַל פְּסוּק (הושע יא ה) 'בְּקִרְבְּךָ קְדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר', דְּנִשְׁבַּע הַקִּבְיָה שֶׁלֹּא יִכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעֲלָה אִם לֹא יִכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מִטָּה, וְאִם כֵּן זֶה שֶׁאָמַר וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ בְּשֶׁר לְהֵם דִּיבְנֵה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בֵּית עוֹלָמִים, וְאִזִּי וְשִׁכְנֹתֵי בְּתוֹכָם, תְּרַמִּי, מָה לְמַעֲלָה מָה לְמִטָּה, וְאִם לֹא יִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מִטָּה לֹא אוֹכַל לְהִכְנִס בְּשֶׁל מַעֲלָה, דְּמִשְׁבַּע וְעוֹמֵד עַל כְּכָה.

אֲבָנֵי שֶׁהֵם וְאֲבָנֵי מְלֵאִים לְאָפֵד וְלַחֲשׂוֹן (שְׁמוֹת כה, ו-ז) נִכְתְּבוּ פְּרִיטִים אֵלּוּ לְלֹא אוֹת ו' בְּתַחֲלָתָם.

וּנְרָאָה לְכָאֵר, עַל פִּי הַמוּבָא בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן עַל הַפְּסוּק "וְהִנְשֹׂאִם הַבִּיאוּ" (לה, כז) שְׁעֲנִי הַשָּׁמַיִם הַבִּיאוּ אֶת אֲבָנֵי הַשֶּׁהֵם וְאֲבָנֵי הַמְּלֵוֹאִים מִנְחַל פִּישׁוֹן, וְאֶת הַבִּשְׁם וְאֶת הַשָּׁמֶן מִגֵּן עֵדֶן, וְהַשְּׁלִיכוּם לְאַרְצָן, וּמִשָּׁם הִבִּיאוּם נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל לְצַרְף הַמִּשְׁכָּן.

לְכוּ, כְּשֶׁמִּפְּרַטַּת הַתּוֹרָה אֶת הַתְּרוּמוֹת שֶׁצָּרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהִבְיָא, בְּכֻלָּם יֵשׁ תּוֹסֶפֶת אוֹת ו', מֵאֲחַר שֶׁהִפֵּל הוּא הַמִּשְׁפָּךְ לְצוּוֵי שֶׁנֶּאֱמַר קָדֶם "וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתְּם". אַךְ כֹּאֲשֶׁר הַתּוֹרָה מְפָרֶטֶת אֶת הַתְּרוּמוֹת שֶׁל אֲבָנֵי הַשֶּׁהֵם וְאֲבָנֵי הַמְּלֵוֹאִים, הַשָּׁמֶן וְהַבִּשְׁמִים, שֶׁאוֹתָם לֹא יָכְלוּ יִשְׂרָאֵל לְהִבְיָא מֵעֶצְמָם וְה' נָתַן אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיִּבְיָאוּם, לְפִיכָף לֹא נִכְתְּבָה בָּהֶם הָאוֹת ו', כִּי אֵינֶם קְשׁוּרִים לְצוּוֵי עַל הַתְּרוּמָה שֶׁהִבִּיאוּ יִשְׂרָאֵל מֵעֶצְמָם.

וּבִזְזָה יְתִישֵׁב גַּם לְשׁוֹן הַכְּתוּב "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֶנּוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי" (שם כה, ב), שֶׁלְּכַאֲרָה הִנֵּה רָאוּי לְכַתֵּב "וַיִּתְּנוּ לִי" וְלֹא "וַיִּקְחוּ לִי", וּלְפִי הָאֱמֹר, בְּשִׁתֵּי תְרוּמוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת שֶׁה' שִׁלַּח, עֲלֵיהֶם אָמַר "וַיִּקְחוּ לִי" מִשְׁלִי, וְהַשְּׁנִיָּה הִיא מִשְׁלָכְם, וְזֶהוּ "מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֶנּוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי". (באדיבות 'מִכּוֹן חֲכָמֵי סִפְרֵי' נְחִיבוֹת)

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתֵי בְּתוֹכָם (כה ח)

פְּנֵי דוֹד

רַבֵּי חַיִּים יוֹסֵף דְּוֵד אֲדוּלַי זצ"ל - הַחִידָא

הַשְּׂרָאת הַשְּׂכִינָה עַל הַצַּדִּיקִים

וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שֵׁטִים וְגו' וְצִפִּית אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמְחוּץ תְּצַפְּנוּ (כה י"א)

שְׁמַעֲתִי שֶׁהַכּוֹנֵה, דְּהִנֵּה מִימֵי עוֹלָם הִיָּתָה הַשְּׂרָאת שְׂכִינָה בְּצַדִּיקִים

מגיד תהלות

רבי יחיאל איכל ממעליטין זצ"ל

תקון למוד תורה שלא לשמה על ידי תורתן ותפלתן של הצדיקים

פתח בזולתו ואמר וְעָשׂוּ שָׁהִם יַעֲשׂוּ, ובתוף כְּדִי דבּוּר אָמַר וְצִפְיֹתָּ וּמִצְוֶה לְמֹשֶׁה. על פן נְרָאָה שְׂצוּהָ וְלִמַּד יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ לְמֹשֶׁה הָאִיךָ יִמְלִיץ טוֹב בְּצַד יִשְׂרָאֵל, הַגִּם שָׁהִם לֹא יַעֲשׂוּ רַק אַרְוֹן שֶׁל עֵץ וְיִלְמְדוּ שְׁלֹא לְשָׂמָה, אִף עַל פִּי כֵן יִצְפֶּה אוֹתוֹ מִבֵּית וּמִבְּחוּץ בְּזָהָב, וְיָפֶה וְיִתְנַאֵה מַעֲשֵׂיהֶם לְמַעְלָה, וְיַחֲבֵר אוֹתָן עִם תּוֹרַתָּן וְתַפְלִתָּן שֶׁל צַדִּיקִים שֶׁהֵמָּה זָהָב, וְיַחֲפֶה אוֹתָן מִבֵּית וּמְחוּץ בְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים, וְהֵם בְּתוֹךְ יַעֲבִרוּן לְבַלְתִּי יִפְגַּע בָּם אֲנָשִׁי מְרִי נֶפֶשׁ וְיִשְׁלִיךְ אוֹתָם לְמַטָּה, עַל כֵּן יַחֲבֵר הַכֹּל לְהִיּוֹת אֶחָד וְיַעֲלֶה הַכֹּל.

קולו של יעקב

רבי יעקב רסח זצ"ל

שכרה של התורה

אֲפֹשֶׁר לְרַמֵּז דְּאָמְרוּ ז"ל (אבות פ"ו מ"ז) דְּגִדּוּלָה תוֹרָה שְׁנוֹתָנָת חַיִּים לְעוֹשֵׂיהָ בְּעוֹלָם הִנֵּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, דְּאֲרַךְ יָמִים בִּימֵינָה, בְּשִׂמְלָה עֵשֶׂר וּכְבוֹד. וְלִזְהַר נִרְמָז בְּאֲרוֹן רִמְזוֹ לְתוֹרָה, שֶׁעַל יְדֵהּ זוֹכָה מִבֵּית וּמְחוּץ תִּצְפְּנוּ בְּזָהָב, רִמְזוֹ שְׂזוּכָה לְשִׁכְרָה שֶׁל הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הִנֵּה שֶׁהוּא חִיצוֹן, וּבְעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא פְּנִימִי, כְּלוֹמַר שְׂזוּכָה בֵּין בְּעוֹלָם הִנֵּה בֵּין בְּעוֹלָם הַבָּא, וְתִצְלִיל אוֹתוֹ מִהַמְּנוּת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲרוּת מִמְּלֶאכֶת הַמְּנוּת, וְזֵהוּ רִאשִׁי תְבוּת מ'בֵּית ו'מְחוּץ תִּצְפְּנוּ רִאשִׁי תְבוּת מְנוּת' שֶׁיִּנְצֵל מִהַמְּיֻתָּה, וְזֵהוּ נוֹתְנַת חַיִּים לְעוֹשֵׂיהָ.

והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים כנפיהם על הכפרת ופניהם איש אל אחיו אל הכפרת והיו פני הכרבים (כה כ)

דברי דוד

רבי חנוך דוד גרינגלאס זצ"ל

נס פרישת כנפי הכרובים בעת תפלתן של ישראל

יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל הַלְשׁוֹן וְהִיּוּ, דְּהִנֵּה לִיָּה לּוֹמַר וְיִהְיֶה כְּמוֹ שְׂמֹסִים וְהִיּוּ. וְאֲפֹשֶׁר לּוֹמַר דְּהַלְשׁוֹן וְהִיּוּ מְרַמֵּז לְמָה דְּאִיתָא בְּזֵהַר הַקְּדוּשׁ פְּרֻשַׁת אַחֲרֵי, שְׁבַעַת הַתְּפִלָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם הֵיוּ [הַכְּרוּבִים] פּוֹרְשִׁים כְּנַפֵּיהֶם לְמַעְלָה, וְהִיּוּ יִשְׂרָאֵל יוֹדְעִים מִזֶּה גִדּוֹל חֲבָתָן שֶׁהַקְּב"ה מִתְּאַוֶּה לְתַפְלִתָּן. וְגַם מִבְּאֵר שֵׁם שֶׁהִיּוּ הַכְּרוּבִים אוֹמְרִים שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת, וְזֵה הִנֵּה נִס גְּדוֹל שֶׁחֲתִיכַת זָהָב יִהְיֶה בּוֹ חִיּוּת.

ואם הִנֵּה כְּתוּב וְיִהְיֶה, הִנֵּה מִשְׁמַע שֶׁיַּעֲשֶׂם בְּאֶפֶן שֶׁיְהִי פְרוּשׁוֹת כְּנַפֵּיהֶם לְמַעְלָה, וְהֵאֱמַת שְׁלֹא עֲשָׂאֵם בְּאֶפֶן שֶׁיְהִי כְּנַפֵּיהֶם פְרוּשׁוֹת לְמַעְלָה, רַק עַל יְדֵי נִס הִנֵּה, שֶׁהִיּוּ

וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב (כה יא)

לקט שנחה

רבי מסעוד בנמין זצ"ל

סגלת למוד התורה לעשירות

ואֲפֹשֶׁר לּוֹמַר בְּהַקְדִּים מֵאֵי דְאִיתָא בְּמִסְכַּת אֲבוֹת (פ"ד מ"ט) כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מִעוֹנֵי סוּפוֹ לְקִיָּמָה מַעֲשֶׂר. וְיָדוּעַ שֶׁהַעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשָׂמָה זוֹכֶה לְעֵשֶׂר. וְזֵה שֶׁאָמַר וְצִפְיֹתָּ אוֹתוֹ זָהָב טָהוֹר, דְּהִינּוּ שֶׁיַּעֲסֵק בְּתוֹרָה לְשָׂמָה, דְּהִינּוּ כְּזֶהָב הַטָּהוֹר שֶׁאֵין בּוֹ סִיגִים, וְזֵה הוּא מִבֵּית וּמְחוּץ תִּצְפְּנוּ בְּלֵי שׁוּם צַד פְּנִיָּה אַחֲרָת. וְזֵה הוּא וְעֵשִׂית עָלָיו זֵר זָהָב סְבִיב, שֶׁתִּזְכֶּה לְעֹשֶׂר עַל יְדֵי עֲסָק הַתּוֹרָה, כְּאָמוּר כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מִעוֹנֵי סוּפוֹ לְקִיָּמָה מַעֲשֶׂר.

פְּבוֹד שְׂמִימִים

רבי אברהם שְׁטֵרן זצ"ל

הצלת ישראל על ידי שריפת בית המקדש

אָמְרוּ וְלֹא חָסַד גְּדוֹל עָשָׂה ה' עִמָּנוּ שֶׁשָּׁפַךְ חַמְתּוֹ עַל הָעַצִּים וְאֶבְנֵים, וְנִחְרַב הַבַּיִת וְיִשְׂרָאֵל נִצּוּלוֹ, וְהִנֵּה 'שְׂטִימִים' בְּגַמְטְרִיא הַשְּׁטָן, וְרַמְזָה תּוֹרָה וְעִשִׂית אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן הַתְּמִשְׁכָּן בְּעֻזּוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁיבּוֹא עִת עֲצֵי שְׂטִימִים בְּגַמְטְרִיא שְׁטָן, כְּשֶׁהִשְׁטָן יִקְטֵרֵג עֲלֵיהֶם הֵמָּה הַקְּרָשִׁים יִהְיוּ הָעַצִּים וְהֵם יִשְׂרָפוּ, אֲבָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֹמְדִים, יִהְיוּ קְיָמִים לְעַד לְעוֹלָם.

וְשָׂמַת אֶת הַשְּׁלֶחַן מַחוּץ לַפְּרִכָּת וְאֵת הַמְּנֹרָה נִכַּח הַשְּׁלֶחַן (כו לה)

עֲבוֹדַת הַגְּרָשִׁינִי

רבי גרשון אשכנזי זצ"ל

עשית מלאכה בדרך ארעית

נִרְאָה לִי לומר כּפִמָּאֵר הַמְּשַׁנֵּת חֲסִידִים (אבות פ"א מ"טו) 'עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קִבְעָה וּמְלַאכְתְּךָ אֲרָעִי', וְגַם בְּשִׁעָה שֶׁתְּהִיָּה עוֹסֵק בְּמְלַאכְתְּךָ יִהְיֶה בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמְּצוּת, שִׁיְהִיָּה בְּאִמּוּנָה וּבְכָל דְּרָכֶיךָ יִדְעָהוּ, וְגַם לְכוֹן בְּכָרֵי שְׁתּוּכַל לְעֻסָּק בַּתּוֹרָה וְלִהְנוֹת מִיַּגִּיעַ בְּפֶדֶךְ.

וְזֶה וְשָׂמַת אֶת הַשְּׁלֶחַן, הוא קנייני עולם הזה, מַחוּץ לַפְּרִכָּת, כִּי הָאֱהָל תּוֹרָה שֶׁתַּעֲשֶׂה לְךָ יִהְיֶה בְּקַבְיֵעוּת, דּוּמָה לְאֱהָל שְׁעוֹשֵׂה הָאָדָם לְעֻמּוֹ לִישֵׁב בָּהּ בְּקַבְיֵעוּת, וְהַשְּׁלֶחַן יִהְיֶה מַחוּץ לְקַבְיֵעוּת וְלֹא יִהְיֶה רַק אֲרָעִי.

וְגַם בְּשִׁעָה שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בְּמְלַאכָה, יִהְיֶה לְךָ לְנִכַּח אֶת הַמְּנֹרָה הַטְּהוֹרָה, הֵמָּה מְצוּת ה', 'וְזֶה תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ' (תהלים יט ח), כְּמוֹ לְמִשְׁלַל שֵׁשׁ לְאָדָם דְּבָר אֶחָד שֶׁהוּא חֲפֵץ בָּהּ מְאֹד, וְתִמְדִּי מִחֻשְׁבָּתוֹ דְּבוּקָה בְּדָבָר הַחֲפֵץ, וְאֵף שְׁעוֹשֵׂה בְּאִמְצָע דְּבָר אַחֵר, אֵף

מוֹדִיעִים הָאֱהָבָה וְהַחֲבָה שְׁבִין הַקַּב"ה לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, שְׁבַעַת הַתְּפִלָּה הִיוּ פּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם לְמַעֲלָה, וְזֶהוּ 'יְהִי' שֶׁהִיא כְּעֵין הַבְּטָחָה שֶׁיִּפְרָשׁוּ כְּנִפְיָהֶם לְמַעֲלָה כְּנ"ל.

וְנָתַת עַל הַשְּׁלֶחַן לֶחֶם פָּנִים לְפָנֵי תְּמִיד (כה ל)

אִמְרֵי יְהוּדָה

רבי אברהם זנח אריה יהודה ליבוש היילפרין זצ"ל

השפעת פרנסה לישראל אף כשאינם עושים רצונו והכרדך

לֶחֶם הַפָּנִים רומז לשתי פנים, הִינּוּ בֵּין כְּשִׁעוֹשִׁין רְצוֹנוֹ אוֹ לֹא ח"ו, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף אֶתֵּן לָהֶם פְּרֻנְסָה, דְּהִנֵּה כְּתִיב (שמות כג כ) 'אֲנִי שֶׁלַּח מִלֶּאֱךָ כו' כִּי לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֵכֶם כו', כִּי הַשְּׁלִיחַ אֵי אִפְשֵׁר לוֹ לְמַחֵל, אֲבָל הַקַּב"ה בְּיָדוֹ לְמַחֵל, וְאִתָּא (תענית ב:) שֶׁהַמְּפָתַח שֶׁל פְּרֻנְסָה הוּא בְּיַד הַקַּב"ה בְּעֻמּוֹ כְּבִיכּוֹל, לְכֵן אֶפְלוּ כְּשֶׁאִינִם הַגּוֹנִים ח"ו אֵף עַל פִּי כֵן נוֹתֵן לָהֶם, כִּי הַסּוּף יִהְיֶה שִׁישׁוּבוֹ כְּנ"ל.

וְזֶה וְנָתַת עַל הַשְּׁלֶחַן, נודע שֶׁמֵּהַשְּׁלֶחַן נִמְשָׁךְ פְּרֻנְסָה (עיין תרגום יונתן ומדרש), **לֶחֶם פָּנִים** הִנּוּ לְרַמּוֹז שֶׁאַתָּן לָהֶם פְּרֻנְסָה אֶפְלוּ כְּשֶׁאִינִם הַגּוֹנִים בְּחִינַת לֶחֶם הַפָּנִים שֵׁשׁ לוֹ שְׁתֵּי פָּנִים לְכֹאֵן וּלְכֹאֵן, הִנּוּ בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, וּמִפְּרֵשׁ מִפְּנֵי מָה, וְאָמַר לְפָנֵי תְּמִיד, כִּי הַמְּפָתַח שֶׁל פְּרֻנְסָה בְּיָדֵי הוּא וְלֹא נִמְסַר לְשׁוֹם שְׁלִיחַ, וְאִם כֵּן בְּיָדוֹ לְמַחֵל עַל שֵׁם סוּפוֹ, כִּי הַסּוּף יִהְיֶה שִׁישׁוּבוֹ בְּנִים לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשִׂמְיָם.

וְעִשִׂית אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שְׂטִימִים עֹמְדִים

(כו טו)

ברוך הוא באצבעו, וכתבו המפרשים דבכל מקום שנאמר 'אצבע' הוא מורה על השגחה פרטית, כמו שכתוב (שמות ח טו) 'אצבע אלהים היא', והראה לו שאל ידאג כלום שדורשי ה' לא יחסרו כל טוב וכל העולם נזון בשבילו.

מנושאי הפרשה

חקיקת חדושי תורה בשתי הלחות

ישמח משה

רבי משה טייטלבוים זצ"ל

עדותן של הלחות על אמיתותן של חדושי התורה

ונתת אל האזן את העדת אשר אתן אליך (כה טו). להבין מה הוא לשון עדות, לפי פשוטו הוא כי עשרת הדברות שהיו נחקקו עליהן היו מצות שכליות [וכו.].

אך נראה לי על דרך עמק יותר, כי לכל הפרושים 'עדות' הוא או שיש להם עדות, או שהם בעדות, ועדות הוא עדות מממש, ועל פי זה יש לומר באופן נאה ומדקדק מאד אמרו 'אשר אתן אליך', כי לכאורה למה זה, ויתבאר כי אנוחנו מכרכין בכל יום נותן התורה לשון הנה, הינו על החדושים שהשי"ת משפיע להעוסקים בה.

והנה כבר פרשתי בפרשת תשא על הפסוק 'המכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלחת' על פי העשרה מאמרות הנ"ל, עיי"ש וזה לשונו שם: דאיתא בעשרה מאמרות (מאמר חקור הדין ח"ב פט"ז) שכל העוסק בתורה לשמה מה שמחדש נחקק על הלחות].

ואם כן לפי זה מי שחדש בתורה בזמן שהארון היה קיים, אם היה רוצה לידע אם מאת ה' נהיתה זאת וכן לאמתת ענין או אם הוא רק דמיונו, אז היה מביט בלחות

על פי כן לא טר ממשחכתו דבר החשק ההוא, ותמיד דעתו לחזור ולשום פעמיו אל הדבר הזה, וכן יהיה בעיניך תורת ה' התמימה, שיהיה דעתך אליה תמיד לשוב ולחזור לעסקי תורה ועבודה, וזה משיבת נפש.

וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר

(כה מ)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפנינקעל זצ"ל

דורשי ה' לא יחסרו כל טוב

במדברש (במדבר"ר טו ד) נתקשה משה במעשה המנונה, עד שהקדוש ברוך הוא הראהו באצבעו. ונראה לי, על פי מה שפרש החתם סופר זי"ע בפרשת בהעלותך (תורת משה ד"ה וחה), על הפסוק (במדבר ח ד) 'וזה מעשה המנרה מקשה זָהב' וגו', דהמנורה מרמזת לתורה, כמו דאיתא בגמרא (ב"ב כה:) הרוצה שיחכים ידרים [ומנורה בדרום], וחו"ל אמרו אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות גט), והנהירו בבני עניים שממהם תצא תורה וכו' (נדרים פא), וזה מרמז 'מעשה המנורה', דהינו למוד התורה הוא 'מקשה זָהב', קשה מאד בעניני פרנסה, לפעמים נמצא תלמידי חכמים שפרסם מלא בש"ס ופוסקים, אבל בערום ובחסר כל ואין בידם אפלו שוה פרוטה רחמנא ליצלו, כמראה אשר הראה ה' את משה' (במדבר שס), בעת שהיה לקבל הלחות כתיב (להלן לד כח) 'לחם לא אכל ומים לא שתה', פן עשה את המנרה שאין לו במה לאכל רחמנא ליצלו, ודברי פי חכם חן.

וזהו שנתקשה משה במעשה המנורה, מדוע תלמידי חכמים דוויים וסחופים, האם זו תורה וזו שכרה, על פן הראה לו הקדוש

ויש לומר, דהנה יש להבין מאחר שהלוחות היו מונחים תמיד בארון מאי טעמא נתן כפרת עליו פעין כסוי המטלטל, ולמה לטלטלו מאחר שהיה תמיד בתוכה בלי שום הפסק, ומי אשר יהין בלבבו לגלות הארון ולטול כסוי. ועין באור החיים הקדוש שכתב דמהאי טעמא נכפל הצווי ואל הארן תתן את העדת כלומר שלא יסיר משם לעולם, ואם כן מהראוי שהיה מחבר לגוף אחד עם ארון לאחר שנתנו בתוכה הלוחות.

ויש לומר דבא לרמוז לנו כי התורה הקדושה אינה בכל פעם באותו בחינה כנתינתה, כי קול גדול ולא יסף (דברים ה יט) מתרגמינן ולא פסק, כי קולו של מתן תורה הוא תמיד, בכל יום ויום, על ידי מה שתלמיד ותיק עתיד לתדש, והוא תורה חדשה המתחדש בכל יום.

ומבאר בספר ישמח משה על פסוק והלחת מעשי אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת, דאם פנת הלומד והמחדש לשם שמים נחרתין דבריו על הלחות. ולרמוז זה לא היה מחבר הפפרת עם ארון, כי אינו נגמר עדין, שמחדשים בכל יום ויום לכתב על הלחות, ולחרות עליהם מה שמחדשים בכל יום ויום טעמי ורמזי תורה. ואתי שפיר דקאמר ואל הארן תתן את העדת אשר אתן אליך לעתיד, מה שתלמיד ותיק עתיד לתדש בכל יום ויום.

על כן אמר שלא תחברנו עם הארון, רק ונתת את הכפרת עליו מלמעלה, מאי טעמא, כי ואל הארון תתן את העדת העתיד, כל אשר אתו אליך בכל פעם, מה שעדין לא נתחדש ולא נחרת עוד על הלחות.

וכן מבאר במגלה (ט) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מאי דאמר (דברים ט) ויעליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם,

וכשיראנו אז עדות לו כי מתת אלקים הוא לו, והבין כמה מעלתן של הלחות, וזה אומרו את העדת אשר אתן אליך, וקאי על כלל ישראל.

בהיות הבקר

רבי שאול בראך זצ"ל

חקיקת חדושי התורה של כל הדורות בלוחות הארון

ונתת אל הארון את העדת אשר אתן אליך וגו' ואל הארון תתן את העדת אשר אתן אליך (כה טז-כא). יש לישיב הכפילות על פי שכתב הצדיק מו"ה יצחק אייזיק זצ"ל מקאמרנא שאם אדם מחדש חדושי תורה אמיתית בתורה הקדושה, נחקקים בלוחות, וכן כתב בספר מנחם עזריא.

ולפי זה בכל דור נחקקין בלוחות תורות חדשות ומוסיפין לתן אל הארון, ואם כן קאי פסוק הראשון ונתת אל הארון על משה רבנו שיתן את הלוחות בארון, ומה שכתב אחר כך ואל הארון תתן את העדת קאי על אותן שעתידין לתדש בכל דור ודור חדושי תורה אמיתית בתורה הקדושה, שגם כן נחקקין בהלוחות.

קח ליהוד

רבי אליעזר דוד גרינוולד זצ"ל

לא חברה הכפרת לארון מפאת חקיקת חדושי תורה בכל יום בלוחות הכרית

ונתת את הכפרת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדת אשר אתן אליך. יש לברקדק דאיפכא הוי ליה למימר, דמקדם נתנו הלחות בארון ואחר כך הכפרת כפויש רש"י. תו יש לברקדק דהוי ליה למימר 'אשר נתתי אליך', כי הלחות כבר נתנה להם.

משמַע שְׁנַחֲרַתִּין עַל הַלְחוֹת כְּמֵאֵמֶר הַפְּתוּב
 'וְעַלֵּיהֶם כָּכָל הַדְּבָרִים'.

מְלַמֵּד שֶׁהֲרֵאָה הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה דְקָדוּקֵי תוֹרָה
 וְדְקָדוּקֵי סוּפְרִים, וּמֵה שְׁסוּפְרִים עֲתִידִין לְחַדֵּשׁ.

מעטי צדיקים

גם זֶה מְרַמֵּז בְּאוֹתוֹ פְּסוּק, 'תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל
 אִישׁ, לְהִיּוֹת מִפְּרֶשׁ וּמִבְּדֵל, תּוֹךְ כְּדִי
 הַהִמְצָאוֹת בֵּין כָּל אִישׁ'. הַלֵּב שֶׁמִּחָה הַמְּשִׁיר
 לְדַרְשׁ אֶת הַפְּסוּקִים כְּמִין חֲמוֹר, כְּשֶׁהוּא מְבִיא
 רְאִיוֹת אֵילָף וְאֵילָף, לְשִׁיטוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הַמְּזַכְרוֹת
 לְעֵיל.

לְבִסוּף סִיּוּם וְאָמַר, "עַל פִּי הַמְּשִׁר הַכְּתוּב,
 יְכוּלִים לְכַלֵּל אֶת שְׁנֵי הַשִּׁיטוֹת
 הַקְּדוּשׁוֹת גַּם יַחַד, מִי שֶׁמְקַיֵּם 'וְיִקְחוּ לִי
 תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ', כְּדָבָרֵי קִדְשׁוֹ שֶׁל
 הַרְבֵּי מְקַאָצֶק, מְבַדֵּיל עֲצָמוֹ בְּפִעַל מִחֲבַרְת
 בְּגִי אָדָם, יְכוּל לְהַגִּיעַ לְדֶרְגַת 'תִּקְחוּ אֶת
 תְּרוּמָתִי', לְשׁוֹן רַבִּים, לְהַמְשִׁיר לְהַתְּבַדֵּד גַּם
 בְּתוֹךְ חֲבַרְת בְּגִי אָדָם, כְּדָבָרֵי קִדְשׁוֹ שֶׁל הַרְבֵּי
 מְוֹאֲרָקָא. (לְבַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל)

יְדוּע כִּי הָיוּ שֶׁהַתְּנַגְדוֹ לְדַרְכוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּעִבּוּדָת
 ה' שֶׁל הַרְה"ק **רַבֵּי שְׁמֻחָה בּוֹנִים מִפְּרִשְׁיָסְחָא**
 זִיע"א, בְּחַתְנָה הַמְּפָרְסֶמֶת שֶׁהַתְּקִימָה
 בְּאוֹסְטִילָה שֶׁהַתְּקִימָה בְּשִׁנַּת תַּקְפ"א
 בְּהַשְׁתַּתְּפוֹת רַב צִדִּיקֵי הַדּוֹר, זָמְמוּ אוֹתָם
 מִתְּנַגְדִים לְדַרְכוֹ לְהַלְעִיז עֲלָיו, לְהַטִּיל בּוֹ דְפִי
 בְּפָנָי הַצִּדִּיקִים שֶׁהַתְּאֻסְפוֹ בְּשִׁמְחָה.

חֲשִׁי הַרְבֵּי שִׁיתְקַבְלוּ דְבָרֵיהֶם בְּפָנָי הַצִּדִּיקִים
 הַנְּאָסְפִים, וְחִפְשׁ עֲצוֹת לְהַשִּׁיג מִבֵּין
 הַנְּאָסְפִים צִדִּיקִים שִׁיעֲמָדוּ לִימִינוֹ, לְסִיעַ בְּיַדִּי
 תְּלַמְדִיו שֶׁשָּׁלַח לְחַתְנָה, לְהַפְרִיר וְלְסַתֵּר דְבָרֵי
 מִתְּנַגְדִיו.

וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ
 אֶת תְּרוּמָתִי (כַּה ב) בְּרַש"י, לִי לְשִׁמִּי.

בְּשַׁבַּת קִדְשׁ פְּרֻשַׁת תְּרוּמָה תִּשְׁמַ"ג, אָמַר
 הַרְה"ק **הַלֵּב שְׁמֻחָה** זִיע"א בְּשִׁיחַת
 קִדְשׁוֹ, "מּוֹבָא בְּסִפְרִים, כִּי דָרְכוֹ שֶׁל הַרְה"ק
רַבֵּי מְנַחֵם מְנַדֵּל מְקַאָצֶק זִיע"א הִיְתָה לְהַתְּבַדֵּד
 מִבְּנֵי הָאָדָם, וְאָלוֹ דָרְכוֹ שֶׁל רַעְהוֹ הַרְה"ק
רַבֵּי יִצְחָק מְוֹאֲרָקָא זִיע"א, הִיְתָה דוֹקָא בְּחֲבַרְת
 בְּגִי אָדָם.

כְּאֲשֶׁר נִפְגְּשׁוּ פַעַם יַחַדְיוֹ, נִעְנֶה הַרְבֵּי מְקַאָצֶק
 וְאָמַר כִּי דָרְכוֹ שֶׁלוֹ רְמוּזָה בְּתוֹרָה,
 בְּרִישׁ פְּרֻשַׁת תְּרוּמָה נֶאֱמַר, 'וְיִקְחוּ לִי, וּמִפְּרֶשׁ
 רַש"י הַקְּדוּשׁ, 'לִי לְשִׁמִּי', כְּלוֹמֵר, מִי שְׂרוּצָה
 לְקַחַת עֲצָמוֹ לְעַבּוּדַת ה' בְּאֻמָּת, לְהִיּוֹת מִיְחַד
 לְשִׁמּוֹ יִתְבָּרַךְ, הַדְּרָךְ לְכַף הִיא לְהִיּוֹת 'תְּרוּמָה
 מֵאֵת כָּל אִישׁ', מִפְּרֶשׁ וּמִבְּדֵל מִחֲבַרְת בְּגִי
 אָדָם, 'אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ', אִפְלוּ מְאֻנְשִׁים טוֹבִים.

נִעְנֶה הַרְבֵּי מְוֹאֲרָקָא וְהַשִּׁיב, "אֲדַרְבֶּה, מֵאוֹתוֹ
 פְּסוּק גּוֹפּוֹ יִשְׁנֶה רְאִיָּה הַפּוֹכָה, 'תְּרוּמָה
 מֵאֵת כָּל אִישׁ', צְרִיךְ לְקַחַת תְּרוּמָה מִכָּל
 יְהוּדִי, לְהִיּוֹת בְּצוּוֹתָא עִם כָּלָם, כְּדִי לְלַמֵּד
 מִכָּל אֶחָד."

הוֹסִיף הַלֵּב שֶׁמִּחָה וְאָמַר, "אוֹמְרִים בְּשֵׁם
 צִדִּיקִים כִּי הַתְּבַדּוּדוֹת הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר,
 הִיא הַתְּבַדּוּדוֹת בְּקָרֵב קֹהֵל וְעֵדָה, לְהַמְצֵא
 בְּפִעַל בְּחֲבַרְת בְּגִי אָדָם, וְאֵף עַל פִּי כֹן לְהִיּוֹת
 מְבַדֵּד בְּמַחְשַׁבְתּוֹ וְדְבוּק אֵף וְרַק בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא.

מאת כל איש אשר ידבנו לבו (כה ב)

לאחר שגות המלחמה, בראשית התישבותו של הרה"ק רבי יואל טייטלבוים זיע"א על חופי ארצות הברית, לא עלה בידו בנקל ליסד את קהלתו המפארת עם כל מוסדות התורה, מכרח היתה לטל את מקל נדודיו למרחקים, לקבץ תרומות מנדיבי בני ישראל.

הרבי התאמץ וטרח, והרחיק לנסע עד לשיקאגו הרחוקה. בימי שהותו בשיקאגו הצליח למעלה מן המשער, רבים תרמו בעזו יפה, עד שקבץ סך ארבעת אלפים דולר, הון עתק באותם הימים.

טרם חזר לגיו יורק, התענגו רבי יואל אודות בנין המקנה המקומי, שהיה מזנח ביותר והצרך לתקונתו הכרחיים, "היתכן", שאל, "לכל דבר מוצאים סכומים הגונים, וליסודות טהרת ישראל תם הכסף".

התנצלו לפניו ראשי הקהלה, כי הצבור אינו מחשיב ואינו מעריך את חשיבות הענין. "כמה דרוש לתקון המקנה", שאל הרבי, "הון עתק, חמשת אלפים דולר", השיבו פרנסי העיר, לא הסס הרבי, הושיט ידו את ארבעת האלפים שצבר בעמל ויגיעה, ואת האלף החסרים, לקח בהלוואה מאחד מנגידי העיר.

בימים ריקניות, בכיסים ריקים, ובחוב חדש של אלף דולר, חזר הרבי לגיו יורק, אך בלבו שמחה עצומה, הוא זכה להקים את מצות ה', מתוך נדיבות הלב למענו (תברך. (טל אורות עמ' פ"א)

משוננס אל הרבי חסיד ששהה בפרשיסחא והתכונן לחזור לביתו, הורה שבדרכו יעבר דרך קאוולע, ויסור לבית הרה"ק רבי יעקב אריה מקאוולע זיע"א, בנו של הרה"ק רבי מרדכי מנעשכזי זיע"א.

בהננסו לחדרו, יאמר לו בזה הלשון, "אני נוסע כעת מפרשיסחא, הנני פשיסחער חסיד, הרבי שלי שלח לכם פריסת שלום על ידי, וצוני לומר כי על הפסוק 'ויקחו לי תרומה' מפרש רש"י, 'לי לשמי'.

עשה השליח שליחותו, בדרכו פנה לעיר קאוולע, נכנס לבית הרבי, ומצאו שוכב במטתו, מקטרתו תחובה בפיו מעלה עשן, נכר היה כי תפוס הוא ברעיונות עמוקים, משהבחין בו שאלו לזהותו, והוא השיב פאשר צוה הרבי.

בשמנו זאת קם רבי יעקב אריה על רגליו ברעש גדול ואמר בגרש ובהתלהבות, "כף צוה רבי בונים לומר לי, סע מד בחזרה לפרשיסחא, ותאמר לו כי אנחנו אוהבים אותו מאד".

לימים נודע הדבר, בעת שוננס אליו השליח, העמיק הרבי מקאוולע עיונו בפסוק זה, מספר ימים קדם לכן כון לכף הרבי מפרשיסחא ברוח קדשו, ובקמז ששלח לו, תרץ את אשר התקשה רבי יעקב אריה, והוא נהנה מהדבר.

אכן בעת חתנה הגדולה, עמד רבי יעקב אריה מקאוולע לצד דרכו של הרבי ר' בונים, ולא אבה להסכים עם כזבי מתנגדיו. (מאיר עיני הגולה אות קמ"ה)

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו לתקוח את תרומתי (כה ב)

ואני מחלקו לעניים. אך לכל צדיק, מעמידים משמים עשירים שיתמכו בו, כדי שיוכל לעבד את ה' בהרחבת הדעת.

אתה היית אחד מהעשירים שתמכו בי, משראיתי שהתחלת להחסיר מתמיכתי, בכל פעם היית פוחת והולך בנתינה, ראיתי שלא נתן עוד לסמוך עליך שתהיה מהתומכים שלי, הייתי מכרח לעשות יהודי אחר לעשיר תחתיו, שיתמוך בי בכסף.

איזה תרעומות יש לך עלי, אתה עצמך אשם במצבך זה שהגעת אליו, בכך שהחסרת כל פעם מהנתינה. הכי משלך נתת לי, הלא זהו חלקי שננתנו לי משמים". בכה האיש ואמר, "יסלח לי הרבי, כי מרב שיחי וכעסי דברתי את הדברים", והרבי ברכו שתהיה לו פרנסה. (סיפורי נפלאות מגדולי ישראל סיפור רס"ב)

נדאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת
(כה ג)

ספר הרה"ק **רבי מרדכי חיים מסלאנים** זיע"א, שח לי החסיד ר' בער ז'ראנער ז"ל שאביו ויהודי נוסף באו אל הרה"ק **רבי מאיר מפרמיטלאן** זיע"א, שהו במחצתו בזמן התפלה, אחר נכנסו לחדרו והניחו לפניו 'פדיון'.

לפליאתם, אמר הרבי שהוא מבקש עוד. כשרצו להוסיף לו, אמר שהוא מעגנו לטל בעצמו, הם הגישו לו את המעות, והרבי הוציא עוד שני ריניש באמרו, "ממעות חולה וממעות שאינן כשרות, אין מאיר'ל נהנה.

מאיר'ל לוקח מכסף בריא בלבד, מעות אלו חוצה לשנים, ורק מחצה לוקח לעצמו. אך האם מאיר'ל משל עצמו אינו צריך לתן,

שמעתי מהחסיד הישיש הרב ר' יעקב פענסאק. גביר נכבד רגיל היה לנסע אל הרה"ק **האזהב ישראל מאפטא** זיע"א, כשהוא מעניק לרבי סכומים גדולים ותומר בו ביד רחבה. משהגיע עת בה ראה כי עסקיו לא עולים יפה כרצונו, החל להפחית מהסכום התמידי שנתן לרבי.

מאז החל להוריד מהסכומים ששלשל לידי הרבי, עסקיו פחתו והלכו, הוא בכל פעם הפחית עוד ועוד מהנתינה, עד שנעשה עני ולא היה בידו כדי לתן לרבי. אמרה לו אשתו, "עצתי שתסע אל הרבי, ותדרוש ממנו שיעזר לך בעת צרתך, הלא נתת לו כספים רבים, תמכת בו תמיד ביד רחבה".

וינע האיש כן, הגיע אל הרבי, אך לא הרהיב עז בנפשו לטעון טענותיו לפניו. והנה ראה אחד שהיה עד כה עני ונתעשר, שנתן לרבי סכום הגון, הרבי בקשו לשבת, דבר עמו בחביבות רבה, ואלו אותו לא קרב כלל.

לזאת כבר לא היה ביכלתו להתאפק, נגש אל השלחן ואמר, "אדוני הרבי, מעולם הייתי חושב כי פה אצל הרבי נמצא האמת, עכשו הנני רואה ההפוך, כאשר הייתי עשיר והייתי נותן הרבה כסף לרבי, היה הרבי מקרבני ומדבר עמי בחביבות.

עכשו הרב מקרב את העשיר שנותן כסף לרבי, ואותי מרחק, מפני שהנני עכשו עני ואינני יכול לתן כסף, כי רבי מכבד רק עשירים, אבל האם האמת כך היא, האם כך צריך להיות".

החריש הרבי רגעים אחדים ואמר, "שמע לדברי, מכספי הפדיון שאני לוקח, לא נשאר בדי מאומה, הכסף הזה אינו שלי,

ראיתי מעולם, את זמן הלמוד בתורה אמן
 אין פדאי לבטל עבורך, אבל אבטל פעם
 אחת את הליכתי לחנות, ואלך להקביל פניו.

כַּשְׁבָּא אל הרבי, התרגש מזיו השכינה והדרת
 הקדשה שחפפה על פניו, החל להסתופף
 בצלו שעות מרבות, והתקשר אליו כאחד
 החסידים המבוקשים. עם זאת, גלגל ההצלחה
 נהפך עליו, עסקיו ירדו מטה מטה, עד
 שנתדלדל.

לא כל האיש להתאפק, ופנה אל רבו בשאלה,
 "למה זה מאז נתקרבותי אל הקדש, ירדתי
 ממצבי". השיבו הרבי, "הלא למדן אתה,
 בודאי ידוע לך מאמר חז"ל (בבא בתרא מה),
 'הרוצה להחכים ידרים, הרוצה להעשיר יצפון,
 וסימנה, שלחן בצפון ומנורה בדרום.

אֶשְׂאֵלְךָ אפוא, מה יעשה האיש שרצונו להיות
 גם חכם וגם עשיר, הלא רב המרחק
 בין צפון לדרום". שתק האיש, ולא ענה דבר.
 אמר לו הרבי, "אם משים עצמו האדם לאין
 ואפס, הוא נעשה רוחני ורוחני אינו תופס
 מקום, אז יוכל הוא להיות גם פה וגם שם".

יָרְדוּ הדברים לחדרי לבו, מאז עבד על עצמו
 עד שהיה שפל ברוך וענו, וההצלחה
 חזרה אליו כמקדם. (סיפורי חסידים)

**וְצִפִּיתְךָ אֶתוֹ זֶהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמְחוּץ תִּצְפְּנֵנּוּ וְעִשִּׂיתְךָ
 עָלָיו זָר זֶהָב סָבִיב (כה יא)**

ספר הרה"ק רבי יצחק מפשעווארסק זיע"א,
 הקפיד הרה"ק רבי יואל מסאטמר זיע"א
 להמנע מלהניח המכסה של התפליון של יד
 על התפליון, בעת תפלתו.

אולי היה על פי מה שכתוב בשלחן
 ערוך (אורח חיים לב מה), דאם צפה הבתים

על כן הוא מחלק עוד מחצה מן המחצה".
 רבי מרדכי חיים הסביר, כי מאחר והם לא
 באו עם בקשה, וגם מעותיהם הנון כשרות,
 הוא לקח מידם.

אחר הוסיף ואמר, "אספר לכם מעשה. מאיר'ל
 נהג לקבל מעות, ולחלקם לעניים, לטל
 ולחלק, הכריזו בשמים שמאיר'ל נעשה רבי.
 החל מאיר'ל לקנות רהיטים לביתו, הכריזו
 בשמים שמאיר'ל מעתה אינו רבי, אז החל
 מאיר'ל למכור את הדברים".

קרא הרבי לרבנית ושאל, "האם זוכרת את
 שהגיעה עת בה מכרנו את שמיכת
 המושי", סים הרבי ואמר, "אותה שעה הכריזו
 בשמים, שמאיר'ל שוב נעשה רבי". (סיפורי
 מרן הרמ"ח)

**וְעִטּוֹ אֲרוֹן עֲצֵי טָטִים (כה י) דָּרְשׁוּ חֲז"ל (יומא בא).
 מקום ארון אינו מן המדה.**

בימי הרה"ק רבי זב בער ממעזריטש זיע"א,
 התגורר במעזריטש יהודי עשיר ולמדן
 שעסק כל ימיו בתורה ובגבולה, אשתו הייתה
 עוסקת בחנות בה מצאו את פרנסתם ברוח
 רב, והוא היה נכנס לחנות רק לשעתים
 ביום, שאר שעות היום, יושב היה בבית
 המדרש.

מתנגד לחסידים היה האיש, מעולם לא ראה
 פני המגיד. פעם הלך באשמרת הבקר
 של ערב שבת קדש לבית המדרש, ומצא
 בו אברכים שאינם מבני העיר, היושבים
 ולומדים. שאלם "מאין אתם, ומה מעשיכם",
 והם השיבו שבאו אל הרבי.

נמלך האיש בדעתו, אנשים באים ממרחק
 אל הרבי, ואני דר כאן ועדין לא

נצחה דעתו של רבי אברהם יצחק, ורבי אליעזר נמנע מלקבל את ההצעה. רק כאשר נתפנה כסא הרבנות בסלבודקה, ונכבדיה פנו לרבי אליעזר בבקשה לקבל את משרת הרבנות, לא יכול היה רבי אברהם יצחק לסרב להצעה, הוא לא מנע מחתנו לקבל את המשרה החשובה.

אולם ביום שקבל החתן את הרבנות בסלבודקה, התחולל אסון, כמדי בקר, חזר רבי אברהם יצחק מבית המדרש וטלית ותפלין תחת זרועו, אך דרכו רגליו על מפתח הבית, נפל מלא קומתו, ויצאה נשמתו במקום.

הספידתו הרבנית הצדקת ואמרה, אני הרגתיה, אמרת לי בפה מלא, "מי יודע מי מחזיק את מי", כעת אני רואה שאכן צדקת, חיינו רק בזכות תורתו בקדשה. (הגאון רבי אליעזר גורדון עמ' לד)

ועשית קברתי וכפתי וקטותי ומנאיתי ואתר יסף בהו זהב טהור תבטיח אתם (כה נט)

ספר החתם סופר זצ"ל, בימי המלך קרלוס הששי, הוצרכו בבית המלכות לזהב טהור במטרה לטבע מטבעות זהב. מאחר ותמו גושי הזהב, צוה המלך על הממנה על גנזיו לחפש כלי זהב להתכה בין גנזי המלך, אשר אין להם זכרון בספר הזכרונות מהיכן מקורם.

פשיפש השר בגנזי המלך, ומצא שני קערות זהב ישנות, ונתנם לידי עושי המלאכה, שיתיכום למטבעות. הם התיכו אחת הקערות, אך זהבה היה צרוף ומזקק לעין ערוף, לעמת הזהב הרגיל ממנו עשו מטבעות עד כה.

הוסיפו לזהב סיגים רבים, כדי שיגיע למדת הזהב הרגיל, אך עדיו היה המזהב

בזהב פסולים, ומדכתיב מבית ומבחוץ תצפנו', משמע דאף אם אינו מחובר, נקרא צפוי ואסור. (טעם זה אף כתוב בטו"ת ערוגות הבושם או"ח סי' ז). (מפיהם ומפי כתבם ח"א)

בטבעת הארן יהיו הבדים לא יסרו ממנו (כה טו)

כתב האלשיך הקדוש זיע"א, 'בדי הארון', מרמזים למחזיקי התורה, עליהם צותה תורה לא יסורו ממנו, שהם יחזיקו בתורה על ידי שיתמכו בתלמידי חכמים. 'לא יסרו ממנו', תמיד יחזיקו בהם בכל עת ורגע, לא ירפו כלל וכלל, ולבל יסורו מתמך בהם.

ספר רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, אחר נשואי חמי **רבי אליעזר גורדון** זצ"ל, קבל על עצמו חמיו הרב **אברהם יצחק נוויוקי** זצ"ל שכהן במז"ץ בקובנה, לפרנס את חתנו ומשפחתו, למען יהיה בידי חתנו להמשיך ולשקד על התורה הקדושה באין מפריע.

כעבר שנים אחדות הורע מצב פרנסתו של חתנו, הוא התקשה להמשיך לכלכל את חתנו שכבר היה אב לשלשה ילדים. בדיוק בתקופה זו הביאו לרבי אליעזר כתב רבנות מאלקסוט שבפרבר קובנה, והוא חפץ היה לקבל את המשרה ולהוריד מחמיו את על פרנסתו, אולם חותנו לא הסכים שיקבל המשרה על שכמו, על אף מצבו הדחוק.

כאשר הרבנית טענה כנגדו ואמרה, "עד מתי נחזיקו בביתנו, הלא מצבנו קשה מאד, כעת הזדמנה לחתנינו משרת רבנות שפרנסתה בצדה, מדוע שלא יענה לה". ענה לה החותן ואמר, "מי יודע מי מחזיק את מי, אנחנו אותו, או הוא אותנו בתורתו".

הדברים חזרו ונשנו גם כשהביאו לרבי אליעזר כתב רבנות מהעיר איישישוק, גם אז

אָלֵא, הַמְנוּרָה מְרֻמָּזֹת וּמְסֻמְלֹת עַל הָאֲחֻדוֹת, 'מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה', סוּד הָאֲחֻדוֹת, זֶה אֲשֶׁר נִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה רַבְּנוּ, לַעֲשׂוֹת אֲחֻדוֹת בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵינּוּ מִן הַדְּבָרִים הַקְּלוּיִם. מֵה שֶׁהִיא קִשָּׁה לַמִּשְׁה", סִים הַרְבִּי, "הוּד מַעֲלָתוֹ מִבְּקֶשׁ מִמּוֹנֵי שְׂאֵנֵי אֲצִלִּיחַ לַעֲשׂוֹת". (ולוֹאֵי אִמֵּר)

וְעִשִּׂית מִנְרַת זָהָב טְהוֹר מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה יִרְכָה וְקָנָה גְבִיעֵיהָ כַּפֹּתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמְּנָה יִהְיוּ (כֹּה לֹא)

בַּמִּדְבָּר (ב"ר טו ז), אָמַר לוֹ הַקֹּב"ה לַמֹּשֶׁה, 'וְעִשִּׂית מִנְרַת זָהָב טְהוֹר', אָמַר לוֹ מִשֶּׁה, כִּי־צַד נַעֲשֶׂה אוֹתָהּ וְכוּ', וְאָף עַל פִּי כֹן, נִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה וְכוּ', עַד שֶׁנִּטַּל מִטְּבַע שֶׁל אֵשׁ וְהָרָאָה לוֹ עֲשִׂתָּהּ, וְאָף עַל פִּי נִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה, אָמַר לוֹ הַקֹּב"ה, לָךְ אֲצִל בְּצִלְאֵל וְהוּא יַעֲשֶׂה אוֹתָהּ, אָמַר לְבְּצִלְאֵל, מִיָּד עֲשֵׂאָהּ.

הַעִיר הַרְה"ק הַאֲמִרִי אָמַת זִיע"א, כִּי בְמִשְׁפָּךְ אַרְבָּעִים שָׁנָה הִתְקַשָּׁה בְּדַבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַלְלוּ, כִּי־צַד הִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה רַבְּנוּ אֲדוֹן הַנְּבִיאִים בַּעֲשִׂית הַמְנוּרָה, עַד שֶׁבָּא בְּצִלְאֵל וַעֲשֵׂאָהּ מִיָּד, וְלֹא מִצָּא פְתוּרוֹ, עַד שֶׁהִגִּיעַ מַעֲשֶׂה לִידָיו.

חֲתָנוּ שֶׁל הַרְבִּי נֶאֱלָץ לַעֲבֹר נְתוּחַ, וְלֹאֲחֲרָיו הוֹצֵרָךְ לְהִתְאַשְׁפֹּז בְּבֵית חוֹלִים בְּוִוְרָשָׁא, מֵאַחַר וְאַרְעָה הַסְּתַבְּכוֹת בְּנִתּוּחַ. הַרְבִּי הִגִּיעַ לְבֵית הַחוֹלִים לְבַקֵּר אֶת חֲתָנוּ, וְהִתְעַנְּנוּ לְשִׁלּוּמוֹ מִפִּי הַרוֹפֵא הַמְּנַתְחַ, דּוֹקֻטוֹר סוֹלְבֵיצ'יק.

אָמַר הַרוֹפֵא, "לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה, לְמִלְךָ גְּדוֹל שֶׁהִיָּתָה גְּנוּזָה בְּאוֹצְרוֹתָיו אֲבָן טוֹבָה שֶׁעֲנָרְכָה לֹא יִסְלָא בְּפֹז, אֲךְ הִיא בְּהַ כֶּתֶם קָטָן. כָּל הַמְּמַחִים שֶׁהִתְבַּקְּשׁוּ לְהִסִּיר אֶת הַכֶּתֶם מִן הָאֲבָן, נִמְנְעוּ מִלְטוֹל עַל עֲצָמָם אֶת הָאֲחֻרְיוֹת, חֲשִׁשׁוּ שְׂמָא הָאֲבָן תִּפְגַּע וְתִנְזָק עַל יָדָם.

מַעֲלָה מִהַרְגִּיל, סִפְרוּ אֶת הַפְּלֵא לְקִיֶּסֶר, שֶׁהִגִּיב כִּי לֹא יִתְכַן שֶׁלֹּא מוֹפִיעַ בְּסִפְרֵי הַזְכָּרוֹנוֹת מְקוֹר הַקְּעוּרוֹת הַמְּפֻלְאוֹת.

אֲחֵר עִיּוֹן מְדַקְדָּק, מִצָּאוּ כִּי הָיוּ אֵלוּ כְּלִים מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מִהֲרוּ לְהַחֲזִיר אֶת הַקְּעָרָה הַשְּׂנִיָּה לְאוֹצֵר הַמַּלְכוּת, וְאֶת הַמְּמַנָּה הַדִּיחּוֹ עַל כִּי לֹא הָיָה בְּקִי בְּסִפְרֵי הַזְכָּרוֹנוֹת וְגַרְם לְמַחְדָּל הַחֲמוּזֵר. (לִיִּמּוּטֵי חֲבֵר בֶּן חַיִּים ח"ד)

וְעִשִּׂית מִנְרַת זָהָב טְהוֹר מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה יִרְכָה וְקָנָה גְבִיעֵיהָ כַּפֹּתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמְּנָה יִהְיוּ (כֹּה לֹא)

כְּאֲשֶׁר בְּקֹר הַרְה"ק רַבִּי שְׂאוּל יִדִּיָּה טֹאבֵי **מְמוֹדָרִיץ** זִיע"א בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁנַת תַּרפ"ה, נִתְקַבַּל לְרִאיוֹן אֲצֵל הַנְּצִיב הַעֲלִיּוֹן סִיר הַרְבֵּרְט סְמוּאֵל, שֶׁהִיא יְהוּדִי, וְהוּא בְּקֶשׁ שִׁישִׁתְּדֵל לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם וְאֲחֻדוֹת בְּקֶרֶב הַמְּפֻלְגוֹת הַחַרְדִּיּוֹת, בִּישׁוּב הַיְהוּדִי בְּאַרְץ הַקְּדָשׁ.

אָמַר לוֹ הַרְבִּי, "מוֹבָא בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר טו י), כְּשֶׁאָמַר הַקֹּב"ה לַמֹּשֶׁה 'וְעִשִּׂית מִנְרַת זָהָב טְהוֹר', אָמַר לוֹ, כִּי־צַד נַעֲשֶׂה אוֹתָהּ, אָמַר לוֹ 'מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה', וְאָף עַל פִּי כֹן נִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה וְיָרַד וְשָׁכַח מַעֲשִׂיהָ.

עֲלָה וְאָמַר, רַבּוּנִי, כִּי־צַד נַעֲשֶׂה אוֹתָהּ, אָמַר לוֹ 'מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה', וְאָף עַל פִּי כֹן נִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה וְיָרַד וְשָׁכַח, עֲלָה וְאָמַר, רַבּוּנִי שְׁכַחְתִּי אוֹתָהּ, הָרָאָה לוֹ לַמֹּשֶׁה, וְעוֹד נִתְקַשָּׁה בְּהָ. אָמַר לוֹ, 'וְרָאָה וַעֲשֵׂה', עַד שֶׁנִּטַּל מְנוּרָה שֶׁל אֵשׁ וְהָרָאָה לוֹ עֲשִׂתָּהּ, וְאָף עַל פִּי כֹן נִתְקַשָּׁה עַל מִשְׁהָ.

תְּמוּנָה הַדְּבָר, מִי הוּא הַתְּלַמִּיד, וּמִי מְלַמְּדוֹ, כִּי־צַד בְּכָל זֹאת כֹּה הִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה בְּהִבְנַת מַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה.

פגש את רב העיר, הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור זיע"א, כשהוא יושב והוֹגֵה בתורה בהתמדה, מיד הרגיש כי הוא המנונה מאמדור שהרבי שלחו להדליקה.

התישב סמוך לרבי חיים חייקא, והמתין שירגיש בו, אך לקח זמן נפר עד שרבי חיים חייקא השקוע בתלמודו, הרגיש ביושב לצדו. כעבר זמן שאל רבי אהרן את רבי חיים חייקא, "מה מעשהו של האברך", ענהו, "לומד תורה לשמה".

שאל רבי אהרן, "אם כן, היכן הם הדברים הרבה", הלא התנא רבי מאיר אומר במשנה באבות (פ"ט ז), 'כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד', אותו 'ולא עוד', היכן הוא".

לאחר מלים ספורות אלו, יצא רבי אהרן את בית המדרש, עלה למרפכתו, והורה להתכונן לנסיעה. מלים בודדות אלו פלחו את חדרו לבו של רבי חיים חייקא, הוא החל מתבונן במשמעותם.

הדבורים הלהיבוהו כל כך עד שמיד קם מלמודו, רץ החוצה אל מרפכתו של הרבי, והשיגו כשהוא יושב במרפכתו, ובקש הימנו ללמוד דרך השם, שיזכה ללמד תורה לשמה.

ענהו הרבי, "איני יכול לעשות לך כלום, עליכם לנסע אל הרבי, שם תלמוד לעבד את השיל"ת ולהגיע לתכלית השלמות". שאל רבי חיים חייקא, "מי הוא הרבי שאליו עלי לנסע, ללמד את עבודת השם". ענהו, "הלא הוא הרבי ממעזריטש".

מיד עלה רבי חיים חייקא על מרפכתו של רבי אהרן, והם נסעו יחדיו למעזריטש. מאותה עת, הפך לתלמידו של הרב המגיד, זיע"א. (מאורי אש)

מסרו את האבן לבעל מלאכה פשוט, אשר לא ידע מי בעליה של האבן, הוא עשה מלאכתו ללא חשש ומורא, ועלה בידו להסיר את הפתם מהאבן לשביעות רצון המלך".

המשיך הרופא ואמר, "כבר היו דברים מעולם, אשת המלך נפוליאון לא חשה בטוב, אך כל הממחים חששו לסייע לה, פן לא יצליחו בתפקידן. קראו לכפרי אשר לא ידע כלל לזהות החולה, והוא רפא אותה.

אף במקרה זה, "סים הרופא תשובתו, "בדרך כלל זה נתוח קל שאני מרגל בו מימים ימימה, כיון שנודע לי כי מדבר בחתן הרבי, אחזה בי התרגשות גדולה עד שהתקשיתי בבצוע הנתוח כראוי, כתוצאה מכך ארעה ההסתבכות".

לימים ספר הרבי, כי אותה שעה התבהרו לו דברי המדרש התמוהים, משה רבנו יותר מכל אדם אחר, ידע את עמקי סודותיה וגדל קדושתה של המנונה, ירבה, קנה, גביעה, כפתוריה ופרחיה, על כן התקשה בעשייתה. לא כן בצלאל שלא הגיע לדרגתו של משה, לא התקשה בה ועשאה מיד. (לימטי יהודה)

נעשית את נרתיך טבעה והעלה את נרתיך והאיר על עבר פניה (בה לו)

קרא הרה"ק רבי זב בער ממעזריטש זיע"א לתלמידו הרה"ק רבי אהרן הגדול מסארלין זיע"א, ואמר לו, "בעיר אמדור ישנה מנורה המוכנה להדליקה, צריכים רק להדליקה". הבין רבי אהרן כי עליו לצאת מיד לאמדור, לחפש את המנורה, ולהדליקה.

הוא לא השתהה, ויצא מיד לאמדור, תחנתו הראשונה הייתה בבית המדרש בעיר, בו

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

פרוטה אחת עבור עבודתי, וכן לא לקבל שכר טרחה תמורת פְּעֻלְתִּי בְּעִיר".

רבי אליהו התמנה לרבה של חברון, הוא ראה עצמו משרת, וכה היה חקוק על חותמו, "משרת עיר חברון, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה".

בשנת תרנ"א, כהו עיניו של רבי אליהו מזקנה, הקהלה מנתה אדם מיחד שיקרא בפניו מספרי למודו, אבל רבי אליהו לא התנחם בכך, "אינה דומה שמיעה לראיה", אמר, והתחנן לרבון העולמים שיחזיר לו את מאור עיניו.

בקר אחד הופיעו בשערי חברון שני אנשים שהציגו עצמם כרופאי עינים מהודו, גם לבושים העיד עליהם כי הם מארץ זו, ואמרו כי נשלחו לרפאות את הרב הקדוש, אבו סולימאן, כך כנראה הערבים שהעריצוהו ביותר, על שם בנו רבי שלום יחזקאל מני.

בסייעתא דשמיא רפאו השנים את עיניו, הדבר התפרסם עד מהרה בקרב כל תושבי חברון, רבי אליהו רצה לשלם את שכרם, אולם למרבית הפלא, הם נעלמו כלא היו.

רבי אליהו שלח לחפּשֵׁם ואף הוא עצמו טרח בחפּושים אחריהם, אף השנים לא נראו בשום מקום ואיש לא ידע להיכן נעלמו, דומה היה כאלו בלעה אותם האדמה.

באשר נפקחו עיני רבי אליהו, לא ידע את נפשו משמחה, הוא נטל את ספריו ואת מחברות חדושי תורתו ונשקם בחבה, כשדמעות אשר זולגות מעיניו, עתה יוכל לחזור ביתר שאת ללמודיו. (פלאי פלאים)

ספר רבי שלמה זלמן בלוח את אשר שמע מרבו החפץ חיים זצ"ל, במוצאי שבת, הלך רבי ישראל סלנטר זצ"ל לבקר חולה מסכן, והחל לשוחח עמו על ענין אמונה בדברי חז"ל הקדושים, שכל דבריהם אמת כפשוטו ממש.

במשך השיחה התלהב רבי ישראל יותר ויותר בענין המדבר, השיחה התמשכה בהתלהבות יתרה כשעה ומחצה, לבסוף אמר, "מאתר וחז"ל הקדושים אמרו (שבת ק"ט): 'חמין במוצאי שבת מלוגמא', הרי הדברים הם כפשוטן ממש. הוא צוה להביא כוס חמין, ונתנה לחולה שמד התחיל להתרפאות מחליו. (הצדיק רבי שלמה עמ' ק"א)

סח רבי משה טוביה ליהמן זצ"ל, כאשר הגיע בערב יום הכפורים להתברך מפי חתנו החתם סופר זצ"ל, פתח את הדלת, ונרתע לאחוריו ברב פחד ומורא. מיד יצא אליו החתם סופר שהבחין בכך, ושאלו האם ראה דבר מה, החתן השיב כמובן בשלילה, והסביר שנפל עליו פחד נורא ואינו יודע משום מה. אותה שעה גלה לו חתנו, שהיה לו זה עתה גלוי אליהו. (אוצרות הסופר יב פט)

באשר פנו נכבדי העדה בחברון לגאון הצדיק רבי אליהו מני זצ"ל, בבקשה שקבל על שכמו את על הרבנות בעיר האבות, ענה להם, "הנני מוכן ומזמן לקבל עלי את התפקיד, אך בתנאי שלא ישלמו לי ולו

מילין קירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהנריא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאִוְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

בית המקדש שבכל יהודי

בוראו. ולכן מצינו שהאדם נקרא עולם קטן, וכמו שבעולם נמצאת הקדושה בקודש הקדשים כך בכל אדם יכולה שתהיה השראת השכינה בקרבו במוחו וליבו שהם ההיכל וקודש הקדשים, וכמו שכתב השל"ה **הקדוש** (שער האותיות אות למ"ד ב): **צריך הלב להיות תמיד קודש קדשים ישירה בו השכינה**, כמו שכתוב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', לא אמר 'בתוכי' אלא 'בתוכם', דהיינו בקודש קדשים שהוא הלב, כי כפי התעוררות הלב בא התפשטות לכל המדות והנהגות. כשעושה מעשיו בכוונה זו להשרות שכינתו בתוכו הרי שהוא מקיים כל הבריאה וכל תכלית בריאת העולמות שהיא מה שאמרו רבותינו ז"ל (תנחומא נשא טז): 'נתאוהו שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים'. וכך ביאר האלשיך בפרשת אמור (פכ"ג): הוקשה לרבותינו ז"ל מה ראה יתברך לעשות עולם גשמי ועכור בארץ הלזו. על כן אמרו כי לא מהארץ עשה עיקר, כי מה הארץ, והאמנם ישב אלקים על הארץ, אך כל כונתו לא הייתה רק על בני אדם גם בני איש, כי חלק ה' נפשם, ובקיימם תורה ומצוות יודכנו ויתלבנו עד מושב אלקים יהיו. וזהו מתק לשונם באמרו 'נתאוהו שתהיה לו דירה בתחתונים', ולא אמרו 'בארץ', כי על בני אדם שוכני ארץ אשר תחתונים המה כיוונו שבשבילים נברא העולם.

בני ישראל מוכנים לקדושה בעצמותם

והנה בני ישראל הונכו לכן בעצמותם שכן מלאים הם בפנימיותם שמות קדושים, כפי שנרמזו בפסוק (לעיל א) 'זאלה שמות בני ישראל', לומר שמות הקודש מצויים בתוכם. לפיכך מצינו שבכוח קדושת האדם לברוא מלאכים קדושים, ובכל מצוה שמקיים בורא ממנה מלאכים קדושים, וכן כל דיבור והבל קדושה היוצא מפי האדם נברא ממנו מלאך קדוש, ואפילו מחשבה טובה נברא ממנה מלאך טוב. ועיקר הקדושה היא בעשיית המצוות בשלימות הנדרשת להם, מעשה דיבור ומחשבה, שהרי כל מצוה כוללת גם

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְתוֹכְכֶם (כה, ח). מפסוק זה למדו רבותינו ע"ה מה גדלו ועצמו מעשי איש מישראל בקיום התורה והמצוות, שבאמצעותם זוכה להשרות שכינת כבודו יתברך בעולם הזה, וכאמרו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' שכאשר יהודי מכין את ההכנות הנדרשות ועושה מקדש לה', זוכה לנאמר אחריו 'ושכנתי בתוכם'.

הנה ידוע מהבעל שם טוב הקדוש ע"ה ותלמידיו, כי התורה הינה נצחית ולא נאמרה לדור מסוים אלא נוהגת לדורי דורות בכל אחד מישראל, אם כך יש לנו להבין כיצד מקיימים מצוה זו של 'ועשו לי מקדש' בימינו אנו כאשר אין בית המקדש קיים.

קדושת המשכן והמקדש מכוח הקדושה שבבני ישראל

תחילה לכל חובה עלינו להביא ולדעת את אשר כתב האלשיך הקדוש ע"ה (פרק לא). וזה לשון קדשו: **המשכן אין השראת שכינה בו מצד עצמו כי אם באדם**, כמה דאת אמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי 'בתוכי' לא נאמר אלא 'בתוכם', שהוא כי היכל ה' הוא האדם וממנו יתפשט אל המשכן.

עיקר השראת השכינה בתחתונים הוא באדם הנקרא 'עולם קטן'

ויש לבאר דבריו הליכוד יתכן לו לאדם להכין כלי הקודש בתוככי עצמו שבאמצעותם תשרה השכינה, הרי בבניין המשכן והמקדש נאמרו דברים הרבה שרק ע"י עשייתם באה השכינה ושורה בתוכם, אם כן האם יתכן שבהכנת האדם נפשו רוחו ונשמתו תבוא השכינה לשרות בו. לשם כך יש לנו לשוב בראשונה לתכלית בריאתו של עולם. האדם הוא תכלית הבריאה ולכן נברא לאחר כל מעשי בראשית כדי שיקבל כוחות כולם ויסיעוהו כולם לעבוד את

לרוב קדושתו אי אפשר להתקרב אליו מבלעדי הקדושה, ולפי שהוא חפץ לקרב אליו את בני ישראל, לכן ציוה את בני ישראל להתקדש בתוספת קדושה שיהיו ראויים להידיבק בה, וזהו שנאמר (שם כו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני, כפי ההתנהגות בקדושה כך זוכים להיות 'לי להקב"ה. ועיקר השראת השכינה כפי עבודת בני ישראל בתורה ובמצוות, ורמו לכן בלשון הכתוב (דברים כג טו) 'כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך, ופירש **בשפת אמת** (כי תצא ד"ה בפסוק) שהילוכו של הקב"ה בעולם הוא 'בקרב מחנך', היינו כפי הנהגתם של בני ישראל, כי במעשיהם הטובים הם גורמים השראת השכינה בעולם.

כאשר איש ואשה מתנהגים בקדושה שורה השכינה ביניהם

כן כל בית יהודי יכול להיות משכן להשראת השכינה, כמו שאמרו חז"ל (סוטה יז). 'איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם, 'זכו' היינו שזכנו עצמם ומתנהגים בקדושה, שאם זכו אזי תשרה השכינה ביניהם, אך צריך שיקדש עצמו לכן כדי שתוכל השכינה לשרות בתוך ביתו, וזהו 'ועשו לי מקדש' רמו לקידוש המעשים ועל ידי כך 'ושכנתי בתוכם'.

מחשבה גם דיבור וגם מעשה, וכשמשלים כל חלקי המצוה נבראים שלושה מלאכים קדושים, וזו אפוא ההוכחה כי האדם יש בפנימיותו קדושה ובכוחו לברוא מלאכים קדושים. וכפי גילוי הקדושה באדם כך זוכה להכין בקרבו מקום משכן להשראת השכינה, ולקיים בעצמו את המצוה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', שעל ידי קידוש רמ"ח איברים בקיום המצוות זוכים 'לושכנתי בתוכם' בתוך בני ישראל ממש, כלשונן של האלשיך שהובא לעיל: שהמשכן אין השראת שכינה בו מעצמו, כי אם באדם, כמה דאת אמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי 'בתוכם' לא נאמר אלא 'בתוכם', שהוא כי היכל ה' הוא האדם וממנו יתפשט אל המשכן.

ישראל נצטוו על הקדושה כי יש בעצמותם הכח לזה זהו יסוד הקדושה שבכל איש ואיש מישראל, שגם היום יכול להקים משכן ומקדש בתוככי ליבו, כי לכל יהודי יש חלק בקדושה, ומן השמים מוכים כל אחד לבוא אל הקדושה, כמו שכתוב (ויקרא יט ב) 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', 'קדושים תהיו' ולא 'קדושים היו', כי אינו לשון ציווי אלא לשון הבטחה, שיהיו כל ישראל קדושים, כי חיות כל יהודי היא מה 'יתברך ובכך יוכל לבוא אל הקדושה. וכפי מה שמקדש האדם עצמו זוכה להתדבק בה, כי הקב"ה

מִלְתָּא דְפִלְיָא

בכל יום בהנחת התפילין בונה משכן לשכינה

וְעָשׂוּ לִי מְקֹדֶשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכְכֶם (כה, ח).

אף שכל מצוה וקדושה שאדם מתקדש בהם גורמים השראת השכינה, מיוחדת היא מצוות הנחת תפילין שעל ידה משרה השכינה. וכך אמר רשב"י ע"ה בזוהר הקדוש (מדרש הנעלם חיי שרה קסט). שבפסוק זה 'ועשו לי מקדש' נמצא סוד התפילין, וביאר רבי אלעזר בנו של רשב"י ע"ה שכל עניין התפילין הינה השראת השכינה כמו שהייתה במקדש (עיי"ש עוד ביתר ביאור). שע"י שאדם מניח תפילין בראש כנגד המוח וביד כנגד הלב כבונה משכן בגופו, וגם בזמן הזה לאחר חורבן בית המקדש אפשר גם כן לזכות להארת המקדש בזכות מצות הנחת תפילין.

לפיכך אמרו חז"ל (שבת מט). 'תפילין צריכין גוף נקי' שיש לו לאדם לטהר עצמו ולשמור את גופו בנקיות מכל רבב חטא ועוון, כדי שתוכל השכינה לשרות בו. והאריך הרה"ק **מאפסא ע"ה באוהב ישראל** (ד"ה ועשו), ונביא מקצתו: והאדם מטרה נפש השכלית להיותו כלי מוכן לקבל עליו רוח טהרה ומייחד את עצמו הנפש והרוח והנשמה ביחד עם כל בחינת כוחותיו ומחשבותיו, ונעשה כל גופו וחושיו וכוחותיו מרכבה להשכינה לקבל עליו נשמת אלוה ממעל אשר נאצל מכבודו יתברך, ונכנס אז גם כן לבחינת ראשית ובחינת קודש והוא בעצמו נעשה כביכול בבחינת 'משכן' ובבחינת 'מקדש'.

והוסיף עוד לומר שכאשר אדם מניח תפילין בטהרה וקדושה שנעשה משכן ומקדש, ממשיך ע"י כך להמשיך השפעות טובות וברכאין טובין מאורות פנימים ומאורות מקיפים וכדווד מספרים הקדושים ובפרט מכוונת הארז"ל. וזהו ממש סוד התפילין וסוד משכן ומקדש.

א. ראה מה שפירש בזה רבינו בחיי בפסוק הבא: ידוע כי המשכן וכליו הכל ציורים גופניים להתבונן מהם ציורים עליונים שהם דוגמא להם וכו'. וכן מצינו האדם שהוא עיקר הכל שהוא דוגמת המציאות בשלשת חלקיו, ונקרא עולם קטן וכו'. והוא הראש, שהוא משכן החכמה, ושם השכל שופע על המוח, כי הצדיק השלם מרכבה להקב"ה וכמו שהיו אבות העולם, ושכינה שורה עליו במצות תפילין שבראשו ודוודו כנגד המוח והלב שהם כנגד שני הכרובים, ומכאן תוכל להתבונן דוגמת המניח תפילין וכמה גדול כחו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לי לשמי - שם ה' בנתינת צדקה

וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה וְגו' (כה, ב).

ידועים דברי מורנו רבי חיים ויטאל ע"ה בלקוטי תורה (ישעיה לב יז) בשם רבו האריז"ל, שיש לכוון בנתינת צדקה צירוף שם הוי"ה, כי המטבע צורתו רומזת לוי"ד, ה' אצבעות הנותן רמז לאות ה"א, זרוע הנותן רמז לאות ו"ו, וה' אצבעות המקבל כנגד ה"א אחרונה, הרי שם הוי"ה מלא. וזהו הרמז 'והיה מעשה הצדקה שלום' (ישעיה שם), שעל ידי מעשה הצדקה כראוי זוכים לחבר י"ה יחד עם ו"ה [שבגלות נפרדו זה מזה] וזה באמצעות מעשה הצדקה והרמז 'והי"ה מעשה הצדקה' היינו שם הוי"ה שלם.

ועל פי זה פירש החיד"א ע"ה בנחל קדומים, בדברי רש"י על הכתוב 'ויקחו לי תרומה' - 'לי לשמי', היינו לייחד במעשה הצדקה שם הוי"ה כנ"ל. ובזה פירש הפסוק (משלי כב ב) 'עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', כלומר, שהקב"ה מסבב שעשיר ורש יפגשו, כדי שעל ידי כן יתן צדקה ויגרום ליחוד שם הוי"ה.

יקדים לתת צדקה קודם שיבקש העני

מדברי רבינו האר"י ז"ל שפירש שאצבעות הנותן מכוונות כנגד ה' ראשונה ואצבעות המקבל כנגד ה' אחרונה, יש ללמוד להיזהר שהעשיר יקדים לתת לעני קודם שיבקש העני ממנו, וכך יהיה צירוף שם הוי"ה כסדרו, ה' ראשונה קודם לה' אחרונה, כי אם יתעכב העשיר מלתת עד שיבקש העני תחילה, הרי תקדים ה' אחרונה לה' ראשונה, ואין צירוף השם עולה כסדרו [ובזה פירש הרה"ק מאור עינים ע"ה (אגדות הש"ס שבת קנא): מאמר חז"ל (ב"ב י). גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, כי על ידי הצדקה מייחד שם הוי"ה ביחוד גמור כנ"ל ומקרב הגאולה].

ובזה פירשו צדיקים את הפסוק 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', היינו שמתנדב לתת מעצמו קודם שיבקש העני, ובכך הוא מעורר צירוף שם הוי"ה

כסדרו, ממנו תקחו את תרומתי', שכן כתוב ידבנו ליבו, כלומר, שליבו של הנודב הוא הגורם לנתינת הצדקה ללא שנדרש לבקשת העני.

וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את הפסוק (דברים טו ח) 'כי פתוח תפתח את ידך לו', כלומר שיפתח הנותן את ידו קודם שיבקש ממנו העני, וזהו 'כי פתוח תפתח את ידך לו' שתפתח בידך 'לו', היינו ליד העני המקבל, וכן יש לפרש 'את ידך' 'את יודך', עם היו"ד שלך, היינו הפרוטה הנקרא 'יוד'. ובזה יוכל לעורר צירוף שם הוי"ה כסדרו, כי אם יפשוט המקבל את ידו קודם שישטיט לו הנותן נמצא שם הוי"ה שלא כסדרו [ובזה פירש הבעש"ט זלה"ה את הפסוק (תהלים יז טו) 'אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך', כאשר 'אני' מקדים ליתן צדקה, אזי 'אחזה פניך' ביחוד שם הוי"ה כסדרו בחינת פנים, אבל כשהשבעה בהקיץ' היינו שהעני מקיץ אותי בפשיטת ידו לתבוע ממני צדקה, אזי 'תמונתך' אין זה כי אם תמונה של ד' אתוןן שלא בבחינת פנים (מבשר צדק ראה)].

אם הקדים העני לפשוט ידו הרי הוא חייב

בזה יובנו גם דברי המשנה (שבת ב). שאם פשט העני את ידו לפניו ונתן או נטל מתוך ידו של בעל הבית - העני חייב, ולכאורה קשה, מדוע פותחת המשנה בחיוב העני, וכי אין די בכל הצער שהיה מנת חלקו עד שהוצרך לפשוט ידו לצדקה? אלא כיון שהקדים העני לפשוט ידו תחילה הרי הוא מעורר צירוף השם שלא כסדרו, ומתעוררים עליו דינים ח"ו ולכן העני חייב.

אמנם ביום הפורים תקנו בו חז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ג) 'כל הפושט יד נותנים לו', אף אם המקבל פושט ידו בראשונה, עם זאת 'נותנים לו', כיון שהשפעת הצדקה ביום זה באה ממקום גבוה ביותר, לפיכך אין מדקדקים אחרי העני הפושט ידו (שער הכוונות פורים א), ולכן גם הסדר אינו מעכב, ואפילו אם הקדים העני לפשוט ידו אין מדקדקים

המשך בעמוד הבא

א. וראה גם באגרא דפרקא (אות יד) שהביא בשם הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב ע"ה, שהקשו לפניו שאלה זו. ואמר שגם במתיבתא דריקיעא הקשו כן. והשיבו שכיון שעשה השתוללות יתירה לפיכך הוא חייב. ועל פי דברינו יתבאר באר היטב, שהשתוללות שלו גרמה להפוך צירוף השם שלא כסדרו ולכן הוא חייב.

אבני השוהם ואבני המילואים שלמרות שעולים על כולם בחשיבותם נזכרו בסוף, בעוד שמן הראוי היה להזכירם קודם לזהב הראשון.

פירש הרה"ק שר שלום מבעלזא ע"ה, שאבני השוהם ואבני המילואים היו תרומתם של הנשיאים, ואילו הזהב הכסף ושאר דברי התרומה, היו מתרומתם של כלל ישראל, ותרומתם של כלל ישראל חביבה במרום ביותר, ועל דרך שאמרו (ברכות ח.) בתפילת רבים שאהובה וחביבה היא לפני המקום, משום כך נדחו האבנים היקרות ממקומם ונמנו לאחר תרומתם של ישראל.

אחר שראינו חשיבות הרבים על פני הנשיאים, שוב נבין שזהו הטעם גם שהזכיר הכתוב 'אבני שוהם' קודם ל'אבני מילואים', כי על אבני השוהם היו כתובים ששה שבטים על כל אבן, ואילו על אבני המילואים היה כתוב על כל אבן שם אחד בלבד, ולמעלת חביבות האחדות הקדים הכתוב את אבני השוהם לאבני המילואים.

תרומתם המאוחרת של הנשיאים נזכרת מאוחר בסדר הכתוב

עוד יש לומר, כי כל עיקר תרומתם של הנשיאים הייתה באיחור ובעצלות, כמבואר במדרש (במדב"ר יב טז) שכיון שהמתינו הנשיאים לראות מה יביאו בני ישראל, הזדרזו בני ישראל והביאו את כל הנדרש, ולא נותר לנשיאים להביא אלא את האבנים הטובות, לפי זה, פירש האור החיים הקדוש ע"ה, כיון שהייתה תרומת הנשיאים מאוחרת לתרומת ישראל לכן איחר הכתוב להזכיר כאן את תרומתם רק לאחר שאר התרומות.

תרומת מעשה המשכן קודמת לתרומת בגדי כהונה

עוד טעם פירש האור החיים, כי אבני השוהם והמילואים שימשו לבגדי הכהונה ולא למלאכת המשכן, והרי קדושת המשכן היא למעלה מקדושת הבגדים, שכן המשכן אסור בהנאה והנהנה ממנו מעל, ואילו בגדי כהונה מותרים בהנאה לכהנים הלובשים אותם, לפיכך הקדים את תרומת המשכן לאבנים היקרות.

אחריו, אלא נותנים לו בכל אופן אף שאינו כסדרו.

גם לקיחת הצדקה תהיה לשם שמים

והנה הקשו המפרשים בלשון הכתוב 'ויקחו לי', מדוע נכתב כך ולא 'ויתנו לי'. אלא שבא לומר למקבל הלוקח צדקה שאף לקיחה זו תהיה לשם שמים. כי הנותן צדקה אף אם אין כוונתו לשם שמים, עדיין מקיים הוא מצוה, כי העיקר הוא שיהנה את העני, אבל המקבל לצרכי עצמו ובני ביתו צריך לכוון בקבלתו לשם שמים, וזהו שאמר 'ויקחו לי' שהלוקח צדקה תהיה כוונתו 'לי לשמי', שכן אף הוא כשמקבל לשם שמים זוכה להשלים שם הוי"ה ע"י שמתקן ה"א אחרונה, ובכך גורם לצירוף שם הוי"ה כסדרו.

אכן לאחר שמסיים הכתוב 'תקחו את תרומתי', שתהיה הצדקה לשם שמים, כתבה תורה 'וזאת התרומה', ללמד כי תרומה כזו שנעשית לשם שמים ע"י הנותן ובוודאי ע"י המקבל, היא התרומה הראויה להיקרא 'לי לשמי' ואפשר לומר שאף הנאמר (פסוק ט) 'וכן תעשו' שדרשו בו 'וכן תעשו' לדורות, אף הוא ללמד לדורות ולעולם, שאף בזמן שאין בית המקדש קיים שלא שייך לקיים תרומת פרשה זו כפשוטה, עדיין מוטל עלינו הציווי 'וכן תעשו' לדורות, שתיעשה מצות הצדקה כדרך שנאמרה כאן 'ויקחו לי' לשמי. 'כן תעשו' לדורות, לייחד שם הוי"ה במעשה הצדקה, לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה.

סדר הזכרת התרומות

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת. ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועיזים. וערת תחשים ועצי שטים. שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים. אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולהשן (כה ג-ז).

בפרשה נזכרו הדברים הנצרכים למלאכת המשכן, וסדר הזכרתם בפסוק מוקשה, כי הכתוב סידר את המשובח קודם לפחות ממנו, תחילה הזכיר את הזהב המשובח ואחריו את הכסף הפחות ממנו, וכך פוחת ויורד על זה הסדר, מלבד השנים האחרונים

מילין יקריין

פרקי ההדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

תכלית העשירות

וְזֹאת הַתְרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֹתָם זֶהב וְכֶסֶף וְנֹחֶשֶׁת (כה ג). כל אדם מישראל מחויב לעסוק בתורה ככל יכולתו, וגם בשעה שמתפלל לפני ה' שתשרה ברכה במעשי ידיו, תהיה עיקר כוונתו כדי שעל ידי כן תתרחב דעתו ויוכל לעסוק בתורה במנוחה, וכך כתב בספר **ארון עדות** (ד"ה והנה גם) 'זהב כסף נחשת' בגימטריא 'ברוך אתה הוי"ה למדני חקיך' (תהלים קיט יב), כי עיקר המבוקש בעסק הממוך כדי שעל ידי כן יזכה ללמוד חוקי ה', ועל דרך שאמרו (אבות פ"ג מ"ז) אם אין קמח אין תורה, וגם מי שנבצר ממנו להתמיד בעסק התורה ישתדל לתמוך בלומדי תורה ועל ידי זה יהיה לו חלק בתורה, וזהו הרמז 'זהב כסף נחשת' בגימטריא שתי פעמים 'תומך', ובגימטריא ארבע פעמים 'רגל', לרמז שכספו וזהבו יהיו לתמוך בהם לומדי תורה, בכחינת רגלים המעמידים לומדי תורה על מכונם.

התאוה - אל התורה והחזקתה

והנה ה'זאת ה'תרומה אשר ת'קחו', ראשי תיבות 'תאוה', וסופי תיבות 'תורה', והוא לרמז שישיר האדם מקרבו את התאוה לכסף ולהוב, וישים כל תאוותו בעסק התורה הקדושה, וזהו גם הרמז בהמשך הכתוב 'אשר תקחו מאתם' בגימטריא 'כנסיות מדרשות', שישומו תאוותם בעסק התורה וממילא יקחו מכספם ומזהבם לבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות, וזוהו יתקיים הציווי 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'.

לחם הפנים - לימוד לפרנסת האדם

וְנָתַתָּה עַל הַשֶּׁלֶחַן לֶחֶם פָּנִים לְפָנֵי תַמִּיד (כה ל). מצאנו שלשה מקומות שמוזכר בהם 'תמיד', א'. במצות הדלקת המנורה שכתוב (שם כז) 'להעלות נר תמיד', ב'. בענין קרבן התמיד כתוב (במדבר כה ו) 'עולת תמיד', ג'. בסידור לחם הפנים הכתוב בפרשתנו - 'ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד'.

והנה הגאון **רבי שלמה קלוגר ע"ה** כבר דייק ועמד על ההבדל העצום שיש בין שלשה עניינים אלו, שבלחם הפנים מצותו שיהיה מונח על השולחן תמיד בכל עת ובכל שעה, ואף בשעת סידור הלחם החדש בשבת היו שני כהנים מושכים את הלחם הישן, ושנים אחרים

מניחים את החדש מיד, כדי שלא ישאר השלחן אפילו רגע אחד בלא הלחם מעליו. ואילו במנורה פירש רש"י ע"ה 'נר תמיד' כל לילה ולילה קרוי תמיד, והיה חיוב שידלקו הנרות רק בלילה. ומאיך, בקרבן תמיד מצאנו שיעור שלישי שאין משמעות 'תמיד' כי אם מיום ליום, שהקריבו קרבן פעם אחת בשחרית ופעם נוספת בין הערבים.

וצריך ביאור, מדוע רק בלחם הפנים דרשו תיבת 'תמיד' כפשטה - כל הזמן ממש, ולמה לא פירשו כך לגבי הדלקת המנורה שיהיו הנרות דולקים כל היום וכל הלילה או בענין קרבן התמיד שיקריבו קרבנות כל היום וכל הלילה.

דאגת הפרנסה מיותרת לגמרי כי הקב"ה מספק כל צרכי האדם

אך נראה לבאר על פי המצוי בדרכו של עולם, שכל דאגותיו של כל אדם כל היום על המחיה ועל הכלכלה, שאם לא ידאג אדם לעצמו מי ידאג לו, ובאמת כל הדאגה מיותרת כי הקב"ה וברוך שמו מספק צרכיו של כל אחד וכל בריה הנמצאת בעולמו, על כן דוקא לחם הפנים שממנו באה פרנסה לישראל הוא הנמצא תמיד על השלחן ללא הפסק אפילו רגע אחד, להורות נתן בלבבות עם ישראל שה' יתברך בטובו חן ובחסד וברחמים דואג ומזמין לחם לכל בשר בעם ישראל ולכל העולם כולו בכל עת ובכל שעה.

זמן סידור לחם הפנים בשבת קודש שהיא מקור הברכה לכל השבוע

והנה מה טוב ומה יפה שזמן סידורו וסילוקו של הלחם הוא ביום שבת קודש, כי לחם הפנים מרמז על השפע והפרנסה מן השמים כנ"ל, והלוא שבת קודש היא מקור הברכה וממנה מתברכים כל ששת ימי המעשה, וממילא היא הזמן הראוי ביותר לסדר בו את לחם הפנים שאף הוא מקור השפע. וכענין זה יש לרמז בפסוק (ויקרא כג ג) 'ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי שבת' וגו', שעל ידי קדושת השבת והשפעתה תיעשה המלאכה מאליה וישרו בה ברכה ושפע בכל ימות השבוע.

חיבה יתירה בחמימות לחם הפנים - גם ממנה רמז לפרנסת האדם

חיבת יתירה נודעת לישראל במצות לחם הפנים

המשך בעמוד הבא

בכל מעשה ידיו, ויתקיימו נכסיו בשלימותם.

שויתי ה' לנגדי תמיד - כל אחד לפי דרגתו

דבר חיזוק נוסף ניתן ללמוד משלשת הפירושים בתיבת **תמיד** [וכפי שהבאנו בריש מאמר הקודם], שעל ידם יוכל כל אחד ואחד מישראל לקיים לפי דרגתו מה שכתב הרמ"א (או"ח סי' א ס"א) 'שויתי ה' לנגדי **תמיד**', כי יתכן שלצאת ידי מצוה זו יספיק להרהר במחשבה זו פעם אחת ביום, אולם לכתחילה יש לקיים דבריו כפשוטו במדרגה הגבוהה ביותר כמעלות הצדיקים שרואים השכינה נגד עיניהם ולא מפסיקים מדביקות הבורא ברוך הוא כל היום וכל הלילה ולדרגה זו צריכים אנו לשאוף.

זמן השינה והלילה מיוחד לדביקות הבורא

ואם אינו עומד במדרגה זו ואין ביכולת האדם להיות דבוק בבורא כל היום וכל הלילה, אזי יראה לקיים 'שויתי ה' לנגדי **תמיד**' על פי השיעור הניתן במנורה, שלפחות יראה השכינה לנגדו '**תמיד**' בכל לילה ולילה, שגם זו מדרגת החסידים עובדי ה' יתברך שהם דבוקים בבורא אפילו בשעת השינה, ולא זו בלבד אלא דוקא בזמן השינה כשבתלו כוחות הגשמיות והגופניות אז הם משיגים ביותר את מדרגות הקדושה והדביקות.

אף השפל מישראל יקיים דברי הרמ"א

ואם גם זה קשה לו, אז יראה לקיים 'שויתי ה' לנגדי **תמיד**' לכל הפחות בקביעות כמו קרבן התמיד מיום אל יום, ויראה השכינה כנגדו בזמני התפילות שהם כנגד קרבנות התמיד, פעם אחת בבוקר ופעם אחת בין הערבים, ובעזר ה' יתברך תישאר הארה והרגשה בחיות הקדושה אף לאחר זמן הרבה ולא יכול לרשות היצר כל היום, וזו ידיעה יקרה ליודעה, שניתנה האפשרות שאף השפל מישראל יוכל לקיים את דברי הרמ"א בראש השולחן ערוך, ואין תוקף חסידות בכתחילתה (רוקח הקדמה), ובכך יוכל לקיים בהמשך את כל ארבעת חלקי השולחן ערוך.

כדאיתא בגמרא (חגיגה כו:), אמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים, כסידורו כך סילוקו, שנאמר (שמואל א' כ"ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', דהיינו כשהיו מניחים שתיים עשרה חלות חדשות על שלחן הטהור בשבת קודש, ובשבת שלאחריה נוטלים הכהנים את הישן ומחלקים אותו לכהני המשמר, ועל אף שזמן סילוקו הוא שבוע ימים אחר סידורו על השלחן, עדיין היה הלחם חם ממש כאילו עכשיו הניחוהו על השלחן, ובשעת הרגל היו מגביהים את השלחן ומראים לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום שהלחם בעת סילוקו כמו בעת סידורו.

יתכן לבאר החיבה שיש בנס לחם הפנים יותר משאר הניסים שנעשו במקדש, על דרך דברינו שבלחם הפנים נמצא רמז על הפרנסה, ובא בזה לומר שפעמים נראה לאדם שפרנסתו יום אחד מועטה ויום אחר מרובה ודואג על זה ומצטער, לפיכך מראים לעם ישראל עולי רגלים שהלחם אף על פי שהוא מונח על השלחן הטהור שבוע ימים עדיין הוא טרי וחם כאילו עכשיו יצא מן התנור, וללמדנו שגם הפרנסה מוכנה תמיד ומזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה, ויאמין בבורא עולם שהוא אל זן ומפרנס לכל ונותן מזון ומחיה לכל בשר כי לעולם חסדו.

סוד הצלחת נכסיו - ידיעה ברורה שהכל בהשגחה פרטית

כל גדול נקוט בידך, ידע האדם תמיד בידיעה ברורה סוד ההצלחה בעולם הזה, עד כמה שיזכור שכל המקרים והפעולות נעשו בהשגחה פרטית מן השמים, כך יצליח בכל מעשה ידיו, וכמו שפירש **השפת אמת** (תצוה תרל"א ד"ה במדרש) את דברי זקנו **החידושי הר"מ ע"ה** בגמרא ביצה (סו:): שאמרו הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר (תהלים צ"ד) 'אדיר במרום ה', ופירש רש"י שם: שנאמר 'אדיר במרום', כלומר שאדר לשון קיום וחזק, ולכך נקרא אדר. ופירשו כוונתם ביתר עומק, כלומר שיחזק עצמו לדעת שאדיר במרום ה' להבין ולהשכיל שכל מה שעובר עליו בכל ענייניו בגשמיות ורוחניות הכל מהקב"ה, ואז יצליח ותשרה הברכה

יצא לאור ע"י מנחם אדר ליושבים
 כל חובבי חו"צ
 אור מאיר שמוחה
 מפורסם בכתב מנחם אדר ליושבים
 מוציא לאור: שוקי קנר

פרשת תרומה

אחד המרבה ואחד הממעיט

מהנהג בראשו כמסכים לתרום, ניגש אל הכספת הגדולה שהייתה בחדרו, פותח אותה באמצעות מפתח ברזל גדול, מזיז את השטרות ומטילי הזהב הנה והנה, ושולף אחר כבוד מטבע שחוקה של 'קופיקה' אחת, כמו אגורה אחת, ואת המטבע הזו היה מגיש למבקש בסבר פנים רציניות ביותר, משל הוא נותן כעת מאה רובלים טבין ותקילין.

בפועל, הייתה אותה מטבע חוזרת וניתנת שוב ושוב על ידי העשיר, זאת מפני שאיש מבין גבאי הצדקה שבאו להתרים את העשיר לא הסכים לקחת את המטבע השחוקה מידי עשיר כה גדול. גבאי הצדקה שראו את העשיר נותן להם סכום פעוט שכזה סברו כי העשיר מבקש לשטות בהם ולצחוק על משבתם, והיו רגילים להחזיר לו את המטבע. היו שהחזירו את המטבע בשתיקה מוחלטת, והיו כאלה שלא יכלו לעצור בעצמם ואמרו לעשיר את אשר הם חושבים עליו. כך או כך, בסדר קבוע הייתה הקופיקה מוצאת את דרכה חזרה אל הכספת הגדולה, עד שברבות הימים העלתה המטבע חלודה מאחסון ממושך ללא שימוש.

באחד הימים הייתה העיירה הקטנה כמרוקחה. תכונה נרגשת הקיפה את כל בני העיירה. כולם, אנשים נשים וטף, התכוננו לקראת חתונה שעמדה להיערך באותו ערב בחצר בית הכנסת של העיירה. הלוא תדעו שחתונה בעיירה קטנה היא מאותם סוגי מאורעות שכל התושבים 'מחונתים' בהם, כולם נוטלים בה חלק ומשתתפים בה לשמחת חתן וכלה. על אחת כמה וכמה כשהחתונה המדוברת היא חתונת יתום ויתומה שבילדותם

הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זיע"א הטיל פעם על שנים מחסידיו ואנשי שלומו לקבץ סכום כסף הגון לעניין חשוב של צדקה בו היה עוסק באותם הימים. הכין הרבי רשימה מפורטת של עשירים ובעלי יכולת כדי לבקש מהם את התרומות, והשליחים יצאו לדרכם.

רוב ככל העשירים נענו בשמחה לבקשתו של הרבי והרימו תרומות מכובדות ביותר לצדקה זו. אולם כשהגיעו שליחי הרבי אל אחד מהעשירים שהיו ברשימה, לא הסכים הלה לתרום אלא סכום קטן ביותר, ולא יותר. **סירובו של העשיר הסעיר עד מאוד את שני גבאי הצדקה והם ספרו על כך לרבם מגוסטינין. נענה הרבי ואמר להם: נאמר (ויקרא י"ז) 'לא תשנא את אחיך בלבבך', אל לך לשנוא את אחיך על דבר לבבו, שכן אם אותך חנן הקב"ה בלב טוב, עליך לדעת כי זו היא מתנה ממנו וחלילה לך לשנוא את אחיך על כך שהוא לא ניחון בלב טוב כמוך.**

בעיירה קטנה ברוסיה חי יהודי עשיר, שכגודל עשרו כך היה גודל קמצנותו. אוטם היה האיש את אזנו משמוע מצוקתם של אלמנות ויתומים, וקופץ את ידו מלתרום למוסדות תורה וחסד. אמנם בכל זאת היה האיש מרים את נדבתו לצדקה, אלא שבכל פעם הייתה תרומתו אחידה ושווה. ללא כל חילוק מה הייתה מטרת בקשת הצדקה, אם לנערה יתומה או לאלמנה ענייה, אם לפרנסת יהודי קשה יום או לרווחתה של משפחה מרת נפש, להכנסת כלה או לפדיון שבויים, בכל מקרה היה העשיר

להתקיים הערב כמתוכנן, הרי שהחתן יאלץ לשרת מספר שנים בצבא הרוסי עד שיעבור זמנו והוא ישוחרר ויוכל להתחתן.

באותם ימים, הימים בהם הצאר אלכסנדר הראשון שלט במדינה, לא הקפידו השלטונות על ביצוע חוק השירות הצבאי אצל היהודים. היהודים היו מחויבים מידי שנה לספק לצבא הרוסי מספר מסוים של חיילים שיגויסו לשירות מלא, אולם החוק נתן אפשרות להשתחרר מחובה זו, וזאת תמורת תשלום מתאים. היה זה כעין שוחד, אולם זה היה הסדר חוקי. כך נהגו גם בעיירה זו וגם בשאר הערים והעיירות, ואיש לא ערער עליו.

זמן קצר לפני מועד החתונה הגיע לעיירה מפקד משטרה חדש. אותו מפקד רשע ואכזר שנה יהודים בכל מאודו והוא עשה הכל כדי להצר ולהרע להם. משהגיעה לאזנו השמועה על חתונת היתום והיתומה שעתידה להיות הערב, החליט המפקד כי הוא יגייס דווקא את החתן היתום ביום חתונתו. הוא לא גילה לאיש את זממו, כדי שהעסקנים לא יוכלו להערך בהתאם, להבריח את החתן או לארגן עבורו תעודת פטור מגיוס, ורק בצהרי יום החופה הוא שלח קבוצת חיילים שתעצור את החתן האומלל שלא ידע את נפשו. הוא ישב בצום ואמר פרקי תהלים ברגש רב, ולפתע נכנסו שליחי המפקד אל חדרו, הניחו אזיקים על ידיו ורגליו והודיעו לו כי את השנים הבאות הוא יעביר בצבא הרוסי.

עד מהרה התארגנה משלחת יהודית נכבדה והלכה אל מפקד המשטרה כדי לדון עימו כדת מה לעשות על מנת להעביר את רוע גזירתו. העסקנים חברי המשלחת חשבו להציע למפקד כי יתנו לו סכום כסף גדול תמורת שחרורו של החתן, אולם המפקד סירב כלל לשמוע את אשר בפיהם. בכעס רב הוא צעק עליהם קשות וגירש אותם תחת אזהרה ברורה שאם יעזו לשוב אליו

התייתמו מהוריהם, וכולם הרגישו כי אכן מצוה גדולה היא לסייע בידי יתומים אלו להקים בית נאמן בישראל.

בשבועות שקדמו לחתונה נערכו העסקנים והתרימו את כל בעלי היכולת שבעיירה וסביבותיה לצורך המצוה הגדולה. כולם נענו בנפש חפצה וברוח נדיבה. היו שתרמו סכומי כסף והיו שתרמו בגדים כלים וחפצים לצורך הזוג הצעיר. בפאתי העיירה נשכר בית צנוע, ונדיבי העם העבירו לשם ממיטב תרומתם: אחד נתן חליפה נאה לחתן ומשנהו תרם שמלה צחורה לכלה. היו שתרמו מיטה שולחן וארון, והיו שתרמו דברי נדונה וחפצי בית שונים. הצד השווה שבכולם שתרומתם באה בלב שלם וברצון אמיתי שהיתומים העניים לא יחוו חלילה במחסור ולא ירגישו שאין להם את כל מה שיש לחתן וכלה יהודיים אחרים.

אחד ויחיד מבני העיירה לא היה שותף לכל מסכת ההכנות של החתונה. הלוא הוא מיודעינו העשיר הקמצן שאמנם ידע על חתונתם של היתומים אך לא היה מסוגל להשתתף במגבית ולתרום משלו עבורם. אף אחד מבין עסקני הצדקה שהיו מעורבים בארגון החתונה לא העלה על דעתו לפנות אל העשיר ולבקשו כי יפתח את ליבו ואת ידו, שהרי כבר שנים ארוכות שהכל יודעים שתרומתו האחת והיחידה היא מטבע זו של 'קופיקה' שכבר העלתה חלודה בתוך הכספת.

בעיצומם של ההכנות הגדולות לחתונה, שעות אחדות לפני החופה, זעזעה את העיירה ידיעה מרעישה: החתן היתום נעצר על ידי מפקד המשטרה המקומית ונמסר לו כי הוא עומד להיות מגויס בכוח כחייל בצבא הצאר. המשמעות של ההודעה הייתה, שמלבד שהחתונה לא תוכל

כמוכן שאנו גם מוכנים לשלם לך תמורתו, אולם שחרורו חייב להיות באופן מידי.

מפקד המשטרה שקע בהרהורים. יום קודם לכן הוא שיחק עם חבריו בקלפים. מזלו לא האיר לו פנים והוא הפסיד הון עתק. ממשחק למשחק התגברו הפסדיו ולא היה נאה לו להודות בכשלון ולעצור את מעגל ההפסדים. עתה, חשב המפקד, ניתנה לי הזדמנות נדירה להשתחרר מהחוב המעיק שאין לי כל אפשרות לממן אותו, אכן, אני אבקש מיהודי העיירה את מלוא סכום החוב תמורת שחרור החתן.

המפקד התנער מהרהוריו ואמר בקול: שחרורו של החתן יהיה תמורת אלף רובל, טבין ותקילין עוברים לסוחר. והרבי מבלי לאבד זמן יקר, נענה והשיב למפקד: כן נעשה כאשר דברת! כל אלף הרובלים יהיו על שולחנך עוד לפני שקיעת החמה!

בדרכם חזרה מביתו של המפקד, שאל רב העיירה את הרבי: רבי קדישא, מניין יהיה לנו, בעיירתנו הקטנה והעניה, סכום כסף כה גדול ועוד לפני שקיעת החמה? אך הרבי נענה בבטחון ובאמונה תמימה: בעזרת השם, שהוא 'אבי יתומים', יהיה לנו את הסכום הנדרש בזמן!

הזמינו הרבי ורב העיירה את כל עסקני העיירה כדי לחשוב ולטכס עצה כיצד לארגן את סכום הכסף הגדול מנדיבי לב אשר יסכימו לתרום לעניין זה. ערכו העסקנים רשימה מפורטת של כל בני העיירה בצירוף סכום כסף אותו יש לשער שביכולתם לתרום למטרה נעלה זו של מצוות פדיון שבויים ומצות הכנסת כלה.

הרבי בחן היטב את הרשימה של אנשי העיירה, הסתכל היטב בשמות ובסכומי הכסף שהופיעו לידם, והנה לפתע הבחין הרבי כי שמו

בשנית על עניין זה אחת דתם להיות מגורשים לסיביר, לארץ גזירה.

העיירה כולה נבוכה. איש לא ידע מה לעשות כדי לשחרר את החתן או כדי לנחם את הכלה, היתומה האומללה, שלא הפסיקה לבכות מאז שהבשורה הרעה הגיע לאזניה.

ממש באותה שעה שכל הקהילה היתה שרוייה בצער רב, הגיע למקום אורח נכבד ביותר. היה זה הרה"ק בעל התניא והשולחן ערוך זיע"א. הרבי התגורר בעיירה הסמוכה, ליאדי, והיה מעורב בכל השידוך. הוא דרבן וזירז את השידוך ואף השיג עבורם דברים שהיו זקוקים להם עבור החתונה, ועתה הגיע כדי לשמח את החתן והכלה ולהיות נוכח בחתונתם.

הרבי מגיע לעיירה והוא רואה כי כולם עצובים ובוכים. תיכף ומיד הגיעה לאזניו הידיעה המעציבה על מעצר החתן ועל תגובתו האכזרית של מפקד המשטרה. הרבי זימן אליו את רב העיירה לשיחה דחופה, ולאחריה ניגשו השניים, ללא כל שהיות ועיכובים, אל משרדו של מפקד המשטרה.

משראה המפקד את הרבי ואת הרב, תקפו כעס עצום. כל כולו רתח מכעס על חוצפתם של היהודים שהעזו להופיע בפניו למרות איומיו הבוטים ואזהרותיו שלא יבואו אליו בעניין זה. אלא שמבטו החודר והעמוק של הרבי עצר את התפרצותו של המפקד, ובמקום לנזוף בהם שאלם לרצונם.

הרבי פתח ואמר: באנו אליך כדי שתשחרר עכשיו את הבחור היהודי שעצרת. דע לך כי הוא חתן, וחתונתו אמורה להיערך הערב בשעה טובה ומוצלחת. גם אנחנו וגם אתה יודעים שחייך טוב בצבאו של הצאר הוא לא יהיה, איש חלש הוא ואין בכוחו להלחם בשדות הקרב.

שכזאת. הנה, קחו רובל שלם! הרבי לקח את הרובל, שוב הודה לגביר בסבר פנים ידידותיות על תרומתו ופנה ללכת. אך אז נשמע שוב קולו של האישי: סלח לי רבי, אך אני רוצה לתת סכום גדול יותר! ובאומרו זאת, הוציא העשיר שטר של עשרה רובל והגישו לרבי. הרבי לקח את הכסף והודה לו שוב.

המחזה חזר ונשנה מספר פעמים, כשבכל פעם נותן הגביר סכומים גדולים ונכבדים יותר ויותר, עד שלפתע פרץ העשיר בבכי חסר מעצורים. דמעות רבות ניגרו מעיניו, והרבי לא אמר דבר, אלא חיכה בסבלנות עד שהעשיר יירגע ויסביר את עצמו ואת סיבת בכיו הנורא.

לאחר דקות ארוכות החל העשיר לספר: היה זה לפני שנים רבות, עני אחד התדפק על דלתי וביקש נדבה. היה בידי מטבע של קופיקה, נתתי אותה לעני, אולם הוא זרק את המטבע בפרצופי. נפגעתי מאוד ממעשהו של העני ונשבעתי, שמטבע זו תהיה תרומתי לכל מי שמבקש נדבה, ללא קשר למטרת המגבית, כך עד שמישהו יקבל את התרומה ויודה עליה בסבר פנים יפות. אלא שמאז, כל פעם חזרה המטבע אלי. איש לא הסכים לקבלה, והיא נשארה בכספת, עד שברבות הימים כבר חדלו מלבא אלי לבקש נדבה.

אולם אתם, רבי קדוש, הייתם הראשונים שהסכמתם לקבל את המטבע ואף להודות לי עליה בחביבות, ובזאת זיכיתם אותי במצוות 'פדיון שבויים' ו'הכנסת כלה'. אני אסיר תודה לכם, רבי, ומודה לה' ששחרר אותי מכבלי שבועתי, לעולם לא אשכח מה שעשיתם בשבילי! כעת, אני נותן את מלוא הסכום הדרוש לפדיון החתן: אלף רובל! ואני מקווה ומתפלל שמתן זה יכפר על כל השנים שעברו עלי ללא נתינת צדקה.

של גביר העיירה לא הוזכר כלל. התפלא הרבי על כך שהעשיר אינו מופיע ברשימת הנתבעים והנותנים, אולם הרב מיהר להסביר שמנהגו של העשיר הוא לתת רק מטבע עלובה וחלודה, קופיקה אחת בודדת, ואין הצר שווה בנזק המלך, מאן מלכי רבנן, לעלות אל ביתו ולטרוח עבור קבלת סכום פעוט שבפעוטים זה.

הרבי לא הסכים לוותר וביקש לצרף את העשיר לראש הרשימה של אלו שהם עומדים לעלות אליהם ולהתרימם לצדקה, ומיד יצאו לדרך, כשפניהם אל עבר ביתו של העשיר. העשיר שכבר שמע דבר או שניים מאשר אירע אצל מפקד המשטרה, עמד ליד החלון והבחין בפמליית הרבנים והעסקנים העושה את דרכה לביתו. הוא מיהר לפתוח את הדלת ובמאור פנים הזמין אותם להכנס לביתו פנימה.

הרבי פתח וסיפר לעשיר את כל אשר אירע עם החתן, תוך כדי שהוא מסיים שכעת הם מנסים לאסוף את הסכום העצום הדרוש לשחרורו של החתן, כדי שהוא יוכל להינשא הערב כדת משה וישראל. העשיר לא אמר דבר, ובשתיקה ניגש אל הכספת, פתח אותה והוציא ממנה את מטבע הקופיקה הידועה והחלודה, הושיט אותה לרבי ואמר: זו תרומתי! רב העיירה לא האמין למראה עיניו, שכן דומה היה עליו שביראת הכבוד לרבי יתן העשיר סכום גדול יותר, אך בטרם הספיק הרב לומר דבר או חצי דבר, לקח הרבי את מטבע הקופיקה, הודה לעשיר ואמר לו: "יישר כוחך! תזכה למצוות רבות".

הפמליה פנתה אל הדלת, כדי להמשיך אל הכתובת הבאה בתור, תוך כדי שהרב תוהה לעצמו על כך שהרבי התעקש לבוא אל ביתו של העשיר כדי לקבל מטבע חלודה שאינה שווה כמעט כלום. אך עוד לפני שהם הספיקו לצאת רץ אחריהם הגביר ואמר: סלח לי, רבי, אני חושב שתרמתי מעט מדי לפי מה שראוי למצוה

המוסדות, לקבל את ברכת הפרידה מאת הרה"ק הלב שמחה מגור זיע"א, בטרם צאתם מהארץ לחוץ לארץ עבור המטרה החשובה של גיוס הכספים עבור מוסדות התורה והחסד, האציל להם הלב שמחה את ברכת הדרך, איחל להם הצלחה מרובה, ואף הוסיף ואמר להם שתי מילים סתומות: 'ולא באלמותא'.

לא ידעו שני העסקנים מה פירושם של המילים בתמוהות הללו, חשבו שמא יש כאן הוראה או שליחות מסוימת שעליהם לעשות בחוץ לארץ, והחליטו לשאול דבר ולבקש הסבר מפיו של אחיו הרה"ק הפני מנחם זיע"א, שבאותם ימים כיהן כראש ישיבת שפת אמת בירושלים.

נענה הפני מנחם והשיב להם בניחותא: וכי למה לא תדעו? הלא את הפסוק (שמות כה ב): **'דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי** מתרגם יונתן בן עוזיאל: **'מִן כָּל דִּיתְרַעִי לְבִיה וְלֹא בְּאַלְמוּתָא תִסְבוּן יַת אַפְרָשׁוּתִי'**, כלומר, אין לקחת את התרומה אלא ממני שליבו רוצה וחפץ לתרום ואין להכריח ולכפות לתת תרומה בעל כרחם.

יתכן להוסיף ולומר על פי המעשה עם הרה"ק בעל התניא זיע"א פירוש נוסף בדברי הפסוק ולתרץ את שאלת הכפילות בפסוק בו נאמר 'ויקחו לי תרומה' ושוב 'תקחו את תרומתי', אלא שפעמים ויש לקחת מאדם את תרומתו הקטנה, 'ולא באלמותא', מבלי לכוף אותו לתת סכום כסף גדול יותר אלא להודות לו על מה שנתן. אולם משנפתח לאותו אדם השער לנתינת הצדקה, אפילו על ידי הסכום הקטן שנתן, שוב יש בו את הכוח של 'יתן ויחזור ויתן', להוסיף ולתת עוד ועוד תרומות כהנה וכהנה כיד ה' הטובה עליו.

הרבי הודה לגביר וברכו שהשי"ת יזכהו לתת צדקה ביד רחבה ובלב שלם, כשמשם מיהר הרבי ועשה דרכו אל מפקד המשטרה, כדי למלא את הבטחתו. כעבור דקות ספורות יצא הרבי מביתו של מפקד המשטרה כשאיתו החתן המשוחרר, ובשמחה רבה צעדו יחדיו אל מקום עריכת החופה.

בחתונה השמחה והנרגשת שנערכה בהשתתפות כל תושביה היהודים של העיירה, יחד עם אורח הכבוד, עשיר העיירה שתרם את הכסף לשחרורו של החתן, דיבר הרבי אודות סתרי דרכי ההשגחה העליונה, שהגם כי לעיתים הם אינם מובנות לנו, עם זאת הם מכוונות תמיד לטובתו של האדם.

סעודת החתונה נמשכה עד לשעות הקטנות של הלילה, מלווה בשירה ובריקודים. לפתע הגיעה בשורה: מפקד המשטרה נסע לבילוי עם חבריו וכשעבר רכוב על סוסו את הגשר, החל לפתע הסוס להשתולל והעיף את מפקד המשטרה הישר אל תוך הנהר השוצף והקוצף.

למחרת, בשעת בוקר מוקדמת, הלך החתן לטבול בנהר, בקרבת הגשר. כשיצא מן המים, מצא על גדת הנהר נרתיק עור. הוא לקח את הארנק והלך אל רב העיירה כדי לשאול מה לעשות עם הכסף. הרב והחתן ספרו את הכסף ומצאו שיש בו אלף רובל בדיוק! נדהם הרב ואמר בקול נרגש: נפלאים דרכי הבורא. הרי זה הכסף שמפקד המשטרה קיבל מאיתנו אתמול עבור שחרורך מהכלא. כעת הכסף שייך לך, הן לפי החוק והן לפי הצדק. אין ספק, כי זו מתנת נישואין, שניתנה לך מהקב"ה. השתמש בה בבריאות טובה ובשמחה.

כאשר באו שני עסקנים מנכבדי הקהל, שלוחי דרבנן העושים במלאכת הקודש להחזקת

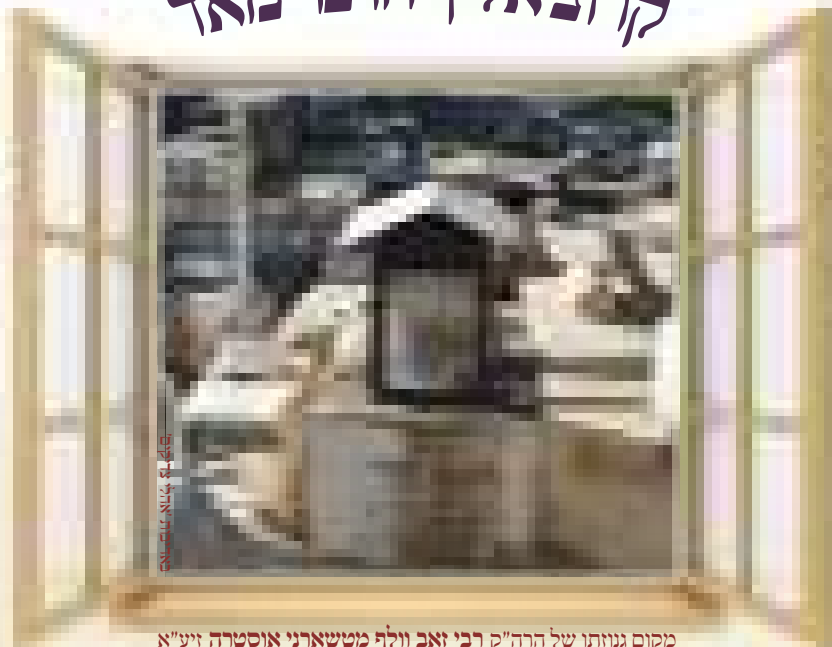
לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 ארמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי זאב וולף מטשארני אוסטרה זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך